

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Korupce a její dopady do rozpočtů ČR

Aleš Sarnovský

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Aleš Sarnovský

Ekonomika a management

Název práce

Korupce a její dopady do rozpočtů ČR

Název anglicky

Corruption and its effects on the budgets of the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit fiskální dopad korupce do státního a municipálních rozpočtů ČR, a to jak do příjmové, tak i výdajové strany.

Metodika

V teoretické části bude popsána problematika korupce v ČR. Další část práce bude zaměřena na rozbor příjmové a výdajové stránky rozpočtů. Na konkrétním případě bude specifikováno, jakým způsobem korupce ovlivňuje jednotlivé příjmové a výdajové složky rozpočtů. Práce popíše způsoby, kterými se korupce potlačuje ve světě, a analogicky pak způsoby, které se uplatňují v ČR. V praktické části, bude pracováno s konkrétními daty a indexy, s jejichž pomocí se bude měřit současná korupční situace v ČR a vývoj za vybrané období.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

deficit, korupce, příjmy, rozpočet, výdaje

Doporučené zdroje informací

BÍLÁ, E. Metody měření korupce. 2016.

Indexes & Rankings. The Heritage Foundation [online]. online: The Heritage Foundation, 2021 [cit.

2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/china-transparency-project/indexes-rankings>.

ŠKOLNÍK, M. (2021). Korupce v České republice – dosavadní stav bádání. Corruption in the Czech Republic – the State of the Discipline. Acta Politologica. Vol. 13, no. 2, pp. 22–38.

https://doi.org/10.14712/1803-8220/31_2020.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Tomáš Vacek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 16. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Korupce a její dopady do rozpočtů ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Tomáši Vackovi, Ph.D., za jeho čas, cenné rady a připomínky při zpracování této bakalářské práce. A také mé rodině, která mě aktivně podporuje na cestě studiem.

Korupce a její dopady do rozpočtů ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku korupce ČR. Jelikož se jedná o velmi rozsáhlé téma, práce rozebírá korupci ve veřejném sektoru a soukromém se nezabývá.

Popisuje způsoby, jimiž korupce v současnosti negativně ovlivňuje rozpočty České republiky a celkový chod a funkčnost ekonomiky. Je důležité si uvědomit, že korupce aktivně zasahuje nejen do státního rozpočtu, ale i do rozpočtů obcí, tudíž do municipálních.

Teoretická část práce začíná vysvětlením problematiky korupce. Obsahuje stručnou charakteristiku tohoto pojmu a zároveň popis způsobu, jímž je korupce vnímána v České republice. Dále práce pokračuje s vysvětlováním. Vypisuje se ohledně charakteristiky příjmové a výdajové stránky rozpočtů ČR. Zabývá se konkrétně v čem spočívají jednotlivé složky těchto rozpočtů, a také z čeho se skládají. Pro pochopení provázanosti korupce a rozpočtů pracuje s konkrétní kauzou. V závěru teoretické části se dostává na nástroje, jimiž se ve světě proti korupci bojuje a podrobněji zkoumá efektivitu těch, které využívají orgány ČR.

V praktické části práce analyzuje současnou míru korupce v ČR na základě indexů, které se pro účely měření používají. Též počítá vývoj korupční situace od roku 2012 do současnosti. V závěru se dostává k otázce, jakým směrem se korupce u nás od roku 2012 pohybuje, jestli je stále vyšší, nižší nebo stagnuje a na základě získaných dat podložených konkrétními čísly analyzuje její dopad do výše zmíněných rozpočtů ČR.

Klíčová slova: fiskální, municipální, výdajová strana rozpočtu, příjmová strana rozpočtu, korupce, Česká republika, Index vnímání korupce, sankce.

Corruption and its effects on the Czech Republic's budgets

Abstract

This bachelor's thesis is focused on the corruption in Czech Republic. The topic of corruption is very wide, so the thesis writes mostly about public sector.

It writes about tools, which are used by actors in corruption. These tools have a negative affect on the budgets and the Czech Republic's economy. From the budgets are the most important the state budget and the municipal budget.

The theoretical part begins with the introduction of the basics of corruption. There is a short characteristic about this concept and the thesis is also trying to demonstrate how the Czech Republic perceives the corruption. Further in the theoretical part there is characteristic of the revenue side and the expenditure side of the budgets. There is a description of the budgets sides, which are more divided into single parts. To understand the connection between corruption and budgets, there is also a chapter about the present corruption case. In conclusion of the theoretical part it writes about tools which are used against corruption over the world and in the Czech Republic.

The practical part of the thesis comes out with analysis about present corruption situation in Czech Republic from the indexes which are used for measuring the corruption globally. Also, there is a measurement about progression in corruption between years 2012-2021. With results of these measurements there is an explanation of the impacts which corruption have on the budgets.

Keywords: fiscal, municipal, expenditure side, revenue side, budget, corruption, Czech Republic, CPI, sanctions.

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce a metodika	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika	11
3	Teoretická východiska	14
3.1	Druhy korupce, Korupce v ČR a ve světě, Boj proti korupci	15
3.1.1	Druhy, typy a formy	15
3.1.2	Měření korupce ve světě a u nás.....	26
3.1.3	Protikorupční nástroje a mechanismy.....	28
3.2	Státní a municipální rozpočet.....	35
3.2.1	Státní rozpočet	36
3.2.2	Municipální rozpočet.....	40
3.3	Kauza Dozimetr	43
4	Vlastní práce	45
4.1	Vývoj hodnot CPI v čase.....	45
4.1.1	Elementární charakteristiky časové řady CPI.....	47
4.1.2	Nesezonní časová řada indexu CPI.....	48
4.1.3	Elementární charakteristiky časové řady indexu BF (SGI)	49
4.1.4	Elementární charakteristiky časové řady indexu BF (BTI)	51
4.1.5	Elementární charakteristiky časové řady indexu EIU	52
4.1.6	Elementární charakteristiky časové řady indexu FH.....	53
4.1.7	Elementární charakteristiky časové řady indexu GI.....	54
4.1.8	Elementární charakteristiky časové řady indexu IMD	55
4.1.9	Elementární charakteristiky časové řady indexu PRS.....	56
4.1.10	Elementární charakteristiky časové řady WEF.....	57
4.1.11	Elementární charakteristiky časové řady indexu WJP.....	58
5	Výsledky a diskuse	59
6	Závěr	62
7	Seznam použitých zdrojů	64
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	71
7.1	Seznam obrázků	71
7.2	Seznam tabulek	71
7.3	Seznam grafů.....	71

1 Úvod

Korupce je součástí lidské společnosti už od nepaměti. Tím mám na mysli, že byla již mnohem dříve, než byly vynalezeny peníze. V dobách starověkého Egypta, kdy se používal pouze barterový obchod nebo už za dob existence kolébky civilizace Mezopotámie. Jedná se o problém, který je přirozeně spojen s lidskou povahou a způsobem přemýšlení. Přestože zmíněný fenomén existuje v lidské společnosti už od nepaměti, nepodařilo se ho nikdy úspěšně vymýtit, postupem času spíše více roste a nabývá na síle. Snahy o potlačení jsou patrné již od samého začátku, jelikož i samotný faraón ukládal za toto zneužívání moci tvrdé tresty, avšak v praxi potlačování nikdy nedosahovalo takového efektu, který by zapříčinil, že by se korupce přestala rozšiřovat. Dnes je tudíž velmi obtížné najít oblast, ať už v politice nebo v ekonomice, do které korupce přímo nezasahuje.

Korupci s návazností na rozpočty České republiky jsem si vybral jako téma bakalářská práce z důvodu aktuálnosti tématu. Velmi užitečný, a právě proto ho zde použiji, je citát od D. Pryce Jonese.¹ Ohledně korupce toho slyšíme opravdu spoustu, ať už je to z televize, ze smartphonu nebo z úst nějakého politika, který slibuje, že ji zlikviduje a o pár chvil později se za ni naopak omlouvá. S korupcí má problémy i nynější vláda, koalice SPOLU, která je v úřadu od prosince 2021, tudíž necelý rok. Koalice měla před pár měsíci problém, o kterém se zmiňuji ve své teoretické části. Problém byl tak velký, že mohl zajistit, aby došlo až k odstoupení problémové strany, že vláda přijde o svou většinu. Nic se ale zatím nedokázalo a premiér Petr Fiala provázanost vlády a korupce popřel.

Primární cíl mé práce, kterého se držím po celou dobu jejího plnění, je zjistit, jakým způsobem korupce ovlivňuje příjmové a výdajové stránky rozpočtů České republiky a tím i každého občana. Dílčí cíl zaměřuji výhradně na efektivitu nástrojů, pomocí kterých se s korupcí bojuje jak ve světě, tak u nás. Teoretickou částí mimo jiné vysvětluji oblasti korupce, aby se porozumělo všem jejím typům a formám. Všem, se vztažností na Českou republiku, trochu i z historického hlediska, nechybí ani srovnání, jak si ČR stojí ve světě oproti ostatním zemím dnes. V teoretické části dále řeším státní rozpočet a obecní rozpočet, zaměřuji se na jejich příjmovou a výdajovou stránku, vše s provázáním na korupci. Tím vytvářím dobrou teoretickou základnu, o níž se v praktické části opírám.

¹ „tak jako 20. Století ničil fašismus a komunismus, stejně bude 21. Století pustožit korupce“ (DAVID, V.; NETT, A. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. 1. vyd. Praha: C.H. Beck 2007, s. 14-15. ISBN 978-80-7179-562-9).

Jsem toho názoru a má práce se ubírá stejným směrem, že společnost by se měla snažit co nejvíce korupci potlačit a postupně zcela zlikvidovat. Postihuje totiž každého z nás, a ti kteří ji provozují, nejsou ničím jiným než zloději v drahých oblecích. Praktickou část práce stavím na základě analýzy konkrétních dat a indexů, jimiž se korupce ve světě zjišťuje. Tím získávám ucelený a podložený pohled na danou problematiku. Zjišťuji, na jaké úrovni je v ČR současná korupční situace, jak se vyvíjí a bude nadále vyvíjet. V závěru předkládám ucelený pohled na problematiku, jak se Česká republika a její rozpočty v průběhu let s korupcí vypořádávají.

Korupce je problém, jenž odborníci bohužel nepovažují ani zdaleka za vyřešený nebo na ústupu, nýbrž se domnívají, že se stále rozšiřuje a s velkou pravděpodobností se bez něj společnost možná vůbec nikdy neobejde.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cíl: Hlavním cílem bakalářské práce je identifikovat fiskální dopad korupce do státního a municipálního rozpočtu ČR, a to jak do příjmové, tak i výdajové strany.

Dílčí cíle: Ukázat na konkrétním případě, jak korupce dokáže ovlivnit rozpočet vybraného celku, v daném případě kraje. Popsat možné způsoby boje proti korupci za účelem posílení příjmové i výdajové strany hodnoceného rozpočtu.

2.2 Metodika

V teoretické části bude popsána problematika korupce v ČR. Další část práce bude zaměřena na rozbor příjmové a výdajové stránky rozpočtů. Na konkrétním případě bude specifikováno, jakým způsobem korupce ovlivňuje jednotlivé příjmové a výdajové složky rozpočtů. Práce popíše způsoby, kterými se korupce potlačuje ve světě a analogicky pak způsoby, které se uplatňují v ČR.

V praktické části bude pracováno s konkrétními daty a indexy, s jejichž pomocí se bude měřit současná korupční situace v ČR a vývoj za vybrané období. Použit bude např. CPI-Index vnímání korupce. Sběr těchto dat a jejich následné vyhodnocení bude sloužit pro analýzu dopadů korupce do příjmové a výdajové stránky jednotlivých rozpočtů. Pro index CPI bude vytvořena časová řada v rozmezí let 2012 až 2021. V časových řadách bude sledován vývoj za dané období pomocí elementárních charakteristik. Elementárními charakteristikami jsou myšleny:

Absolutní přírůstek (1. diference), jehož výsledné hodnoty budou představovat absolutní změnu sledovaného CPI oproti předcházejícímu roku.

$$\text{Vzorec:}^2 \quad \Delta_t = y_t - y_{t-1} \quad 1$$

2. diference.

$$\text{Vzorec:}^3 \quad \Delta_t = \Delta_t^1 - \Delta_{t-1}^1 \quad 2$$

² Časové řady. VŠB-TUO. Dokumentační portál Centra informačních technologií. [online]. Ostrava: VŠB-TUO Ostrava, 2015 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://home1.vsb.cz/~oti73/cdpast1/KAP10/KAP10.HTM>

³ Popis časových řad. IS.MUNI.CZ: Informační systém Masarykovy univerzity [online]. Brno: IS.MUNI, 1999 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/M6130/kap3.pdf>

Řetězové indexy (koeficienty růstu).

Budou porovnávat mezi sebou vždy dvě po sobě jdoucí hodnoty, zachycující nárůst či pokles jednotlivých hodnot.

$$\text{Vzorec:}^4 \quad k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad 3$$

Relativní přírůstky.

Relativní přírůstky jsou téměř obdobným vyjádřením řetězových indexů, nicméně přímo charakterizují konkrétní nárůst či pokles v čitelnější podobě.

$$\text{Vzorec:}^5 \quad r_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} - 1 \quad 4$$

Bazické indexy.

Obecně charakterizují změny jednotlivých hodnot oproti stanovenému časovému okamžiku. Na rozdíl od předešlých indexů nerepresentují meziroční nárůst či pokles, ale změnu od počátečního období.

$$\text{Vzorec:}^6 \quad b_t = \frac{y_t}{y_1} \quad 5$$

Průměrný koeficient růstu.

Hodnota koeficientu poskytuje informaci ohledně toho o kolik procent v průměru vzrostla či poklesla hodnota sledovaného ukazatele.

$$\text{Vzorec:}^7 \quad k = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad 6$$

⁴ Popis časových řad. IS.MUNI.CZ: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. Brno: IS.MUNI, 1999 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/M6130/kap3.pdf>

⁵ Časové řady. VŠB-TUO. *Dokumentační portál Centra informačních technologií*. [online]. Ostrava: VŠB-TUO Ostrava, 2015 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://homel.vsb.cz/~oti73/cdpast1/KAP10/KAP10.HTM>

⁶ Popis časových řad. IS.MUNI.CZ: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. Brno: IS.MUNI, 1999 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/M6130/kap3.pdf>

⁷ Časové řady. VŠB-TUO. *Dokumentační portál Centra informačních technologií*. [online]. Ostrava: VŠB-TUO Ostrava, 2015 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://homel.vsb.cz/~oti73/cdpast1/KAP10/KAP10.HTM>

Průměrný absolutní přírůstek.

Výsledný ukazatel udává o kolik průměrně rostla či klesala hodnota daného ukazatele CPI za sledované období.

$$\text{Vzorec:}^8 \quad \Delta = \frac{y_n - y_1}{n - 1} \quad 7$$

Prognóza pro další roky.

Ná základě průměrného koeficientu růstu je možné vytvořit predikci pro následující roky.

$$\text{Vzorec:}^9 \quad y_n = k * y_{n-1} \quad 8$$

Tabulka 1 Způsob sestavování CPI, který provádí organizace TI.

Metodologie CPI							
Výběr zdrojových dat	EIU	BF (SGI)	BF (BTI)	IMD	GI	WEF	WJP
Standardizace zdrojových dat	Záporně ohodnotěná data se vynásobí -1	Zdroje, které nemají globální hodnotu se pomocí příkazu input v softwaru STATA, doplňují o tuto hodnotu	Poté se vezme průměr každého zdroje, odečte se od průměru skóre každé země a vydělí se směrodatnou odchylkou u zdroje.	Data se převádí na bodovou škálu (0-100), pomocí vzorce	Vzorec: $\frac{\text{Original Indicator}_{X_{\text{country}}} - \text{mean imputed Indicator}_{X^t=\text{baseline}}}{\text{standard deviation imputed Indicator}_{X^t=\text{baseline}}} * 20 + 45$		
Agregace upravených dat	Skóre pro jednotlivé země se vypočítá z průměru všech standardizovaných dat dané země.						

Zdroj: Transparency International, vlastní zpracování

V tabulce č. 1 je znázorněna metodika, jež používá organizace Transparency International za účelem sestavování každoročního žebříčku hodnocení míry korupce pro jednotlivé země světa. Metodologie platí od roku 2012 a od stejného roku umožňuje i meziroční srovnání jednotlivých výsledků mezi sebou.

⁸ Časové řady. VŠB-TUO. Dokumentační portál Centra informačních technologií. [online]. Ostrava: VŠB-TUO Ostrava, 2015 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://home1.vsb.cz/~oti73/cdpast1/KAP10/KAP10.HTM>

⁹ Popis časových řad. IS.MUNI.CZ: Informační systém Masarykovy univerzity [online]. Brno: IS.MUNI, 1999 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/M6130/kap3.pdf>

3 Teoretická východiska

Korupce nemá vlastní všeobecně uznávanou definici z důvodu, že se jedná o velmi široký pojem, na který můžeme nahlížet z mnoha úhlů. Všeobecně si asi každý z nás korupci jednoduše dokáže představit. Mohlo by se jednat o dohodu mezi dvěma stranami. Jedna strana nabízí určitou odměnu, např. ve formě peněz, jak tomu bývá nejčastěji. Druhá strana disponující určitou rozhodovací mocí, je ochotna takovou odměnu přijmout a následně využít svého postavení pro přihlídnutí k zájmu první strany.¹⁰

Organizace Transparency International, která se korupcí zabývá a bojuje proti ní nám může k vysvětlení dobře posloužit jednou ze svých obecnějších definic: „*Korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.*“¹¹

Pro makroekonomické účely vytvořilo Transparency International ještě užší definici, která se dá použít přímo na veřejný sektor: („...*korupce znamená takové jednání představitelů veřejného sektoru, ať už se jedná o politiky či státní úředníky nebo o osoby jim blízké, jimž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.*“) ¹²

- Šedá ekonomika

Šedá ekonomika zahrnuje svou velkou částí právě oblasti korupce. Korupci můžeme charakterizovat jakožto systémový problém vlády. Vyznačující se pochybením a neefektivním chováním veřejného činitele.¹³

¹⁰ ŠKOLNÍK, M. (2021). Korupce v České republice – dosavadní stav bádání. *Corruption in the Czech Republic – the State of the Discipline. Acta Politologica*. Vol. 13, no. 2, pp. 22–38. https://doi.org/10.14712/1803-8220/31_2020.

¹¹ TRANSPARENCY.CZ. Co je to korupce. *Transparency International: Zprávy* [online]. Praha: Transparency.cz, c2011 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/korupce/>

¹² TRANSPARENCY.CZ. Veřejné zakázky v české republice: korupce nebo transparentnost? *Transparency International: Projekty* [online]. Praha: Transparency.cz, 2005 [cit. 2022-09-06]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/vz_studie_text.pdf

¹³ SLANÝ, M. VŠE o... korupci a šedé ekonomice. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2017, s. 1 [cit. 2022-11-05]. ISBN 0862-9587. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-65652500-vse-o-korupci-a-sede-ekonomice>.

3.1 Druhy korupce, Korupce v ČR a ve světě, Boj proti korupci

3.1.1 Druhy, typy a formy

Korupci lze vnímat jako malou, velkou, každodenní, hospodářskou. Rozlišujeme korupci v soukromém a veřejném sektoru, vnitrostátní, mezinárodní a takovou, kterou vykonává malá neorganizovaná nebo velká organizovaná skupinu jednotlivců.

První velice důležité a zároveň jedno z nejpoužívanějších rozdělení nahlíží na korupci z hlediska rozsahu.

Rozsahové rozdělení korupce

Z hlediska rozsahu, tedy dle velikosti, jsme schopni rozlišit velkou, malou a state capture korupci.¹⁴

Velká korupce, jedná se o poněkud ojediněle vyskytující případ, nicméně je velice nebezpečná. Na této úrovni se často operuje s velkými vyčíslitelnými obnosy, které se málo kdy pohybují pod částkou 5 miliónů korun. V tomto případě opravdu nejde o malé úplatky řadových úředníků, ale pohybujeme se v oblasti vysoce postavených veřejných činitelů, politiků a lidí, jež mají velké pravomoci. Jelikož nejde o žádné malichernosti, vyžaduje zmíněné jednání skvělou organizovanost a strukturovanost, díky čemuž je velice obtížné takový druh korupce odhalit a potlačit. Mezi hlavními aktéry, kteří tento druh jednání uplatňují v praxi existuje sofistikovaná síť korupčních vztahů. Veřejní činitelé se často v těchto případech korupce dopouštějí mj. ovlivňování veřejných zakázek, udělování monopolních licencí, zpronevř veřejných zdrojů, klientelismu, zneužívání informací a obchodování s veřejnými zdroji. Vše dělají za účelem zisku, vidinou peněz případně mocenských či jiných výhod.¹⁵ Několik příkladů velké korupce představují a popisují níže:

- Zpronevř veřejných zdrojů. V České republice se podle trestního zákoníku jedná o trestnou činnost, které se dopouštějí zpravidla úředníci nebo pracovníci na vyšších pozicích s větší rozhodovací mocí. Trestná není pouze samotná činnost, ale i její

¹⁴ ROUDNÝ, R., ZILVAR, J. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-314-2.

¹⁵ VYMĚTAL.P. Definice a podoby korupce. *European Movement: Evropské hnutí v České republice* [online]. Praha: Evropské hnutí v ČR, 2013 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <http://www.europeanmovement.cz/img/sprava-obsahu/korupce/Vymetal%20-Definice%20a%20podoby%20korupce.pdf>

příprava a plánování. Jedná se o přesouvání peněz či majetku z veřejného rozpočtu do soukromého vlastnictví. Může k ní docházet skrz skryté rozpočtové položky či bonusy k platům. Jelikož bonusy poskytují vedoucí úředníci svým podřízeným, můžou skrz ně manipulovat a vyžadovat od svých podřízených jakýkoli úkol. Představujeme si tak funkční korupční síť vzájemných služeb a protislužeb uvnitř samotné organizace.¹⁶

Je možné rozlišovat dva základní typy zpronevěry, především preventivní zpronevěru a zneužití použití. Preventivní zpronevěru charakterizujeme tím, že si představíme pracovníka veřejného sektoru, který má nad veřejnými zdroji pravomoci. Těchto pravomocí zneužívá za účelem vlastního obohacení. Zdroje používá pro své osobní zájmy nebo si je připisuje do soukromého vlastnictví. Zneužití použití není nic jiného, než že si pověřená osoba vezme peníze určené na konkrétní věc, např. peníze z dotací a použije je k jinému účelu.¹⁷

- Nehospodárné využívání veřejných zdrojů. Důsledkem zpronevěry jdou ruku v ruce problémy s neekonomičností a neefektivitou. Čím více se zpronevňuje, tím více dochází k neefektivnímu, neúčelnému a neekonomickému rozdělování veřejných zdrojů, které by jinak mohly být využity na jiné veřejně prospěšné projekty.
- Soukromý prospěch z privatizace. Privatizace znamená převod státního majetku na soukromý. V České republice je nejznámějším případem kuponová privatizace po sametové revoluci. Zajímavý článek o privatizaci mostecké uhelné společnosti např. ukazuje podvody, kterých se dřívější manažeři dopouštěli, aby měli nad společností i po prodeji stále majoritní moc.¹⁸ Nicméně privatizuje se i dnes, protože stát peníze potřebuje a některé společnosti není schopen efektivně spravovat. Privatizace tudíž není nic špatného, jelikož společnosti mohou v rukou soukromníků prosperovat mnohem lépe než v rukou státu, pokud se však povzneseme nad média, která z kuponové privatizace udělala další z mnoha případů, kdy stát okrádá normálního

¹⁶ TRANSPARENCY.CZ. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. *Asociace krajů České republiky: Prevence korupce* [online]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2005 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorupcn%C3%AD%20politika_2.pdf

¹⁷ ECONOMY-PEDIA. Zpronevěra. *Economy-Pedia: Slovník* [online]. Economy-Pedia.com [cit. 2022-09-03]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11038564-embezzlement>

¹⁸ PETR, M. Za privatizací MUS byla korupce, míní bývalý šéf Fondu národního majetku. *Lidovky.cz: Události* [online]. Praha: Lidovky.cz, 2013 Dostupné také z: https://www.lidovky.cz/domov/za-rozhodovanim-o-privatizace-mus-byla-korupce-mini-ceska.A131013_123118_ln_domov_hm

občana.¹⁹ Privatizace je normální jev, který může být prospěšný, pouze pokud je proveden správně a podle všech náležitostí tak, aby byl výhodný pro všechny a nikoli pouze pro vyvolené.

- Zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek je způsob korupčního jednání, bohužel v České republice velmi běžný.²⁰

Veřejné zakázky jsou přímým terčem korupce z toho důvodu, že vládní úředníci tím poměrně snadno zvyšují svůj příjem. Důsledky korupce místo nich pocítí daňoví poplatníci, kteří rozdíl mezi nejnižší možnou a přijatou cenou zaplatí na daních. Nejenže tímto problémem trpí svědomití plátcí daní, jejichž daňové odvody přináší menší užitek, ale poškozené jsou také firmy, které ztrácí zisky, příležitosti, konkurenceschopnost a motivaci, a také stát, který vypadá neschopně, protože nedokáže efektivním způsobem investovat peníze svých občanů. Proto je velmi důležité co nejvíce takové jednání potlačit. Důležitým nástrojem pro znemožnění korupce v oblasti veřejných zakázek je jednoznačně transparentnost. Transparentnost umožňuje otevřeně sledovat, logicky vysvětlit a ověřovat kroky každé etapy rozhodovacího procesu, a tím napomáhá k morální správnosti a zároveň i k ekonomické výnosnosti a efektivnosti celého systému.²¹ Transparentní musí být proces od samotného začátku až do úplného konce. Tím, že se ihned po spuštění projektu zprostředkuje pro všechny stejné otevřené vyhlášení požadavků na poptávané zboží a služby, zajistí se pro potenciální nabízející lepší podmínky a lepší prostředí pro vytvoření kvalitnějších nabídek, které přesně stát a občané na danou zakázku potřebují. Netransparentní přidělování zakázek naopak povede ke snížení konkurence, tím i efektivnosti alokovaných ekonomických zdrojů a ke snížení rozpočtových úspor veřejného sektoru. Tím, že bude zadávání transparentní, zakázku pravděpodobně převezme firma s nejlepším poměrem výnosů ku nákladům, a to

¹⁹ KŮTNER, D. Kupónová privatizace: Třicet let od experimentu, který zrodil první české miliardáře, jiným nepřinesl nic. *Newstream.cz: Money* [online]. Praha: Webovky123, 2006 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.newstream.cz/money/kuponova-privatizace-tricet-let-od-experimentu-ktery-zrodil-ceske-bohace-jinym-neprinesl-nic>

²⁰ TRANSPARENCY.CZ. Rizika korupce a podvodu ve veřejných zakázkách. *Transparency International: Férové veřejné zakázky v ESI fondech* [online]. Praha: Transparency.cz, 2018 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/publikace-a-analyzy/rizika-korupce-a-podvodu-ve-verejnych-zakazkach/>

²¹ TRANSPARENCY.CZ. Veřejné zakázky v české republice: korupce nebo transparentnost? *Transparency International: Projekty* [online]. Praha: Transparency.cz, 2005 [cit. 2022-09-06]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/vz_studie_text.pdf

povede k nižším výdajům veřejného sektoru, nižší ceně veřejné zakázky, dále k efektivní spotřebě vzácných zdrojů, a tudíž k realizaci potřebného projektu s požadovanými minimálními náklady. Velmi častou a neblahou formou netransparentnosti je diskriminace firem podle geografického umístění. Většinou se diskriminace odůvodňuje tím, že zakázky by měly připadnout pouze domácím firmám, protože se jedná o výnosy z domácích daní, nicméně tato výhoda je velmi krátkozraká. Ve skutečnosti je mnohem důležitější umožnění reagovat na poptávku co největšímu množství nabízejících, protože takové jednání nejenže podporuje princip volné soutěže, ale větší nabídka nám umožňuje výběr takové možnosti, která je pro nás nejvýhodnější, ať už z finančního, kvalitního či jiného hlediska. Transparentnost a transakční náklady²² vznikají firmě ve spojení se vším, co vyžaduje účast na soutěži o veřejnou zakázku, tudíž jsou stejně velké jak pro malé, tak velké firmy. Pokud pomocí transparentnosti umožníme firmám např. lepší přístup k informacím, snížíme jim tím transakční náklady a umožníme vstup do soutěže i malým firmám, pro které může být zakázka v jejich podnikání klíčová.²³

- Nepotismus, klientelismus, prodej pozic a střet zájmů. V případě nepotismu můžeme hovořit o protekci, která se odvíjí od příbuzenských vztahů mezi subjekty. V čem se může zásadně tento případ odlišovat od korupce, např. od zpronevěry? Pokud hovoříme o nepotismu, nemusíme mít na mysli žádné materiální výhody spojené s dohodou mezi korumpujícím a korumpovaným. Nepotismus sám o sobě žádné materiální odměny v krátkodobém hledisku nepotřebuje, jelikož odměnou, kterou přináší je spíše nemateriální výhoda, které se projevuje formou mocenského vlivu. Jedna věc, na kterou je v případě nepotismu, dle mého názoru, důležité upozornit je, že pokud ten, který prosazuje blízké nebo příbuzné osoby bez přímého motivu zbohatnout, se za takových okolností nedopouští korupčního jednání. To se ovšem stane málokdy, protože většinou z takového jednání vždy obě strany bohatnou, ať už materiálně či nemateriálně. V soukromém sektoru se setkáme s případy nepotismu, které jsou pro daný podnik výhodné a žádoucí. Ve veřejné správě ovšem není důvod

²² PAVEL, J. Transakční náklady a veřejné zakázky? *ResearchGate: Finance* [online]. Berlín: ResearchGate, 2006 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228588667_Transakcni_naklady_a_verejne_zakazky

²³ TRANSPARENCY.CZ. Veřejné zakázky v české republice: korupce nebo transparentnost? *Transparency International: Projekty* [online]. Praha: Transparency.cz, 2005 [cit. 2022-09-06]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/vz_studie_text.pdf

někoho z příbuzenstva upřednostňovat a protlačovat, a právě proto je nepotismus ve veřejné správě v plné podobě naprosto a oprávněně protiprávní a nemorální.²⁴ Klientelismus má s nepotismem podobné charakteristické vlastnosti, na rozdíl od něj však jeho provozovatel nezvýhodňuje pouze rodinné příslušníky nýbrž i své přátele nebo blízké okolí. Problémem je, že takové počínání vybuduje blízký osobní vztah založený na vděčnosti, vzájemných službách a protislužbách mezi subjekty. Klientelismus má často své uplatnění ve vysokých politických a mocenských vrstvách. Svým počínáním vrhá špatné světlo na demokratické mechanismy a podkopává důvěru lidí v podpoře státních činností. Podporuje domněnku, že bez správných konexí není možné v takovém systému zaznamenat úspěch a dělá z náhodného nestranného rozhodování řízené a zaujaté. Má závažné negativní důsledky na ekonomiku a odporuje tržní mentalitě tím, že rozdělování benefitů se neřídí základními nestrannými a neosobními pravidly trhu. Rozdělování je podřízené faktu, zdali se subjekt hlásí k určité klientské síti a zdali jeho výhra a následná činnost přinese z dlouhodobého hlediska organizované skupině užitek a bude plnit její zájmy. Korupci tohoto typu můžeme přirovnat k organizovanému zločinu.²⁵ Prodej pozic není dle mého mínění těžké pochopit, jelikož název nám toho sám o sobě hodně prozrazuje. Na začátek potřebujeme jedince, který je kompetentní v oblasti personalistiky. Prostřednictvím obsazování nových pozic chce upevnit svůj vliv a nestrání se přijímání úplatků. Poté potřebujeme uchazeče, kteří jsou schopni za vidinou nové zajímavé pozice nabízet kompetentní osobě úplatky v různých formách. Pro jedince je v takové situaci přirozené neobsazovat pracovní místa s ohledem na schopnosti uchazečů, ale jeho rozhodnutí jsou podřízena výši a zajímavosti úplatku. Ani po zisku dané pracovní pozice bývalý uchazeč neopouští od posouvání úplatků svému nadřízenému, protože ve hře stále mohou být výhody jako povýšení nebo bonusy k platu. Korupce a nemorálnost v tomto případě přímo bije do očí. Nepotismus, klientelismus a prodej pozic jsem zahrnul do společné sekce z toho důvodu, že mají několik společných vlastností a vzájemných souvislostí. Jednou z nich je jejich flexibilita z časového hlediska. Myšleno tak, že ve všech třech

²⁴ NCSL. Nepotism Restriction, 2020. *National Conference of State Legislatures: Legislative News, Studies and Analysis* [online]. Washington, D.C.: National Conference of State Legislatures, 2021 [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.ncsl.org/research/ethics/50-state-table-nepotism-restrictions.aspx>

²⁵ DAVID, V.; NETT, A. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. 1. vyd. Praha: C.H. Beck 2007. ISBN 978-80-7179-562-9

případech nemusí být výhody plynoucí z těchto vztahů hmatatelné ihned, ale dostávají se na povrch postupně a s uplynulým časem jich přibývá. To je zároveň jedním z důvodů, proč je těžké tyto formy korupce zaznamenat a odhalit. V krátkém časovém období nemusí ze zmíněných vztahů plynout žádný materiální přínos, jelikož to ani není potřeba. Účastník konkrétního vztahu totiž profituje již ze samotné účasti na tomto vztahu a dostává se mu výhod, které ostatní nemají. Výhodami dlouhodobými i krátkodobými jsou prestiž, zajímavé pracovní pozice, exkluzivní přístup k informacím, rychlejší pracovní postup, bonusy k platu aj. Z přidělování veřejných zakázek většinou plynou fyzické finanční výhody. Dohromady klientelismus, nepotismus a prodej pozic napomáhají k výskytu jevu zvanému **state capture**.²⁶ Střet zájmů, ať už se vám v souvislosti s tímto pojmem vybaví cokoli, je důležité upozornit na jednu věc. Střet zájmu sám o sobě není chápán jako korupční jednání, ale riziko korupce se v souvislosti s ním vyskytuje ve velké míře, a proto je nezbytné ho aktivně kontrolovat. Střet zájmu nastává ve chvíli, kdy se způsob, kterým má být konkrétní veřejná funkce či povinnost plněna, dostává do opozičního postoje proti soukromým zájmům osoby, jejíž povinností je úkon vykonat a jejíž přihlídnutí k osobnímu zájmu by jednoznačně negativně ovlivnilo výkon konkrétní funkce. Za předpokladu, že se osoba vykonávající veřejný zájem ocitne ve střetu zájmu, je z pravidla její profesní povinností vždy rozhodnout ve prospěch zájmu veřejného. Stěžejní vlastnosti, kterými by měla osoba hájící veřejný zájem disponovat tak, aby jednala ve prospěch veřejnosti a nepodléhala ani jednomu z negativních vlivů, které ze střetu zájmu plynou, jsou nestrannost, spravedlnost a otevřenost ve veřejném rozhodování.²⁷

- Zločiny bílých límečků. Za již zmíněné označení zločinů vdčíme americkému kriminologovi Edwinovi H. Sutherlandovi, který ho v roce 1939 poprvé použil pro účely definice hospodářského zločinu a později v roce 1949 i pro pojmenování své publikace „White Collar Crime“. Hospodářský zločin Sutherland definuje, jako úmyslné jednání spáchané vysoce postavenou osobou v rámci povolání, která zneužívá důvěry vyplývající z jejího sociálního postavení a prestiže, která náleží k této

²⁶ TRANSPARENCY.CZ. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. *Asociace krajů České republiky: Prevence korupce* [online]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2005 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorupcn%C3%AD%20politika_2.pdf

²⁷ BUŠINA, F. Střet zájmů ve veřejné správě. *Filip Bušina* [online]. Filip Bušina, 2015 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: <https://filipbusina.cz/dokumenty/clanky/stret-zajmu-ve-verejne-sprave.pdf>

společenské vrstvě. Ve své publikaci Sutherland píše o zločinech osob z vyšších společenskoekonomických skupin a mimo jiné uvádí, že zločinci, kteří do bílých límečků spadají, jsou více chráněni díky svému vysokému společenskému postavení a zákony jsou k nim více shovívavé, než je tomu u jiných lidí.²⁸

Malá korupce, také označována mj. jako administrativní, se na rozdíl od velké (ekonomické) stala součástí každodenního života. Naštěstí, malá korupce nedosahuje škod v řádech milionů korun, ale jednotlivé případy se pohybují v řádech tisíců. Malá korupce obvykle souvisí s provozováním státní správy a samosprávy, na úrovni obcí, měst, okresů, krajů a jiných dalších organizací.²⁹ Postihuje sféru úřadů v oblasti obchodu i služeb a v neposlední řadě se projevuje také ve zdravotnictví. Jejích hlavních aktérů je mnoho a většinou se jedná o úředníky působící v nižších a středních stupních státní správy, kteří se za pomoci nedostatečného dohledu ze strany veřejnosti a z důvodu špatných kontrolních mechanismů dopouštějí zneužití svých pravomocí. V první řadě je prvkem malé korupce podplácení úředníků. Celkem snadno si můžeme představit, za jakým účelem chce soukromý subjekt úředníka podplatit. Jednoduše potřebuje nějakou výhodu. Zajímavé je, že v určitých případech nemusí být úplatek iniciován soukromým subjektem, nýbrž původce jeho žádosti, je samotný příjemce. Veřejný činitel, který jej po soukromníkovi za udělení určitého privilegia vyžaduje, často působí společně s organizovanou skupinou dalších činitelů, kteří se také domáhají úplatku. Organizované skupiny jsou v rámci malé korupce velkou škodnou, jejich způsoby často zahrnují záměrně nepřehlednou regulaci, zatemňování pravidel a špatnou organizovanost. Dělají to proto, že např. nadměrná a nepřehledná regulace požadavků napomáhá k takovému tlaku na soukromé subjekty, které než aby riskovaly neúspěch, raději zvolí cestu skrz úplatek. Další častou formou malé korupce, kterou mají na svědomí spíše úředníci, než soukromníci je zneužívání pravomocí vyplývající z dozorové činnosti veřejné správy. Tento způsob funguje velice dobře, pokud jsou např. v malém podnikatelském subjektu nepřehledná a nejasná pravidla soukromého podnikání. Povinností úředníka je kontrolovat, zdali nedochází v podnikání k činnostem, které by byly v rozporu s právními normami a zároveň je oprávněn

²⁸ CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-434-X.

²⁹ STEHNOVÁ, J., LENOCHOVÁ, L. DUPÁK, J. Příručka o korupci. *Ministerstvo obrany ČR: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Praha: Asociace pro transparentnost, z.s., 2019 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://korupce.army.cz/system/files/public/prirucka-o-korupci.pdf>

takové činnosti nahlásit. Pokud takový problém úředník objeví, ale nenahlásí, je zřejmé, že ho soukromník s velkou pravděpodobností uplatil.³⁰

State capture. Jedná se o extrémní případ korupce, který u nás v České republice není tolik známý, protože se vyskytuje výhradně ve spojitosti s rozvojovými zeměmi, přesto některé jeho prvky můžeme pozorovat i u nás. Překlad state capture je prostý a znamená „převzetí státu“, to samo o sobě vypořádává téměř celý problém, zbývá nám jen doplnit kdo stát chce převzít. Odpověď na otázku je jednoduchá. Jedná se o politiky a vysoko postavené manažery, kteří skrz machinace v politice nebo ovlivňováním vznikajících zákonů a ekonomických regulací nepatrně posouvají věci ve svůj prospěch. Podkopávají tím politické a podnikové reformy, které jsou nezbytné pro správný chod ekonomiky a pro politiky a během toho pořádně bohatnou. Mezi těmi, kteří aktivně usilují o state capture, jsou nejčastěji vrchní političtí představitelé státu, velké firmy, vysoce postavení úředníci a zájmové skupiny. Jejich zájem, kterým uskutečňují state capture v daném státě směřuje nejčastěji na legislativní, výkonnou a soudní moc, regulační agentury a ministerstva práce.³¹

³⁰ TRANSPARENCY.CZ. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. *Asociace krajů České republiky: Prevence korupce* [online]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2005 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorupcn%C3%AD%20politika_2.pdf

³¹ F3. Understanding state capture. *Freedom From Fear: Magazin* [online]. Italy: unicri, [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://f3magazine.unicri.it/?p=402>

Sektorové rozdělení korupce

Všeobecně se v ekonomice setkáváme s pojmy soukromý a veřejný sektor. Přestože se v práci zabývám pouze korupcí ve veřejném sektoru, přijde mi užitečné si alespoň ve zkratce představit i sektor soukromý.

Korupce veřejného sektoru. Veřejný sektor představuje veřejný a kolektivní majetek. Jde o soubor organizací a institucí, za které stát zodpovídá a poskytuje jim finance. Veřejný sektor rozdělujeme na dvě větší oblasti, jedna z nich se nazývá centralizovaný neboli fiskální sektor a druhou je decentralizovaný veřejný sektor. Fiskální sektor zahrnuje takové instituce a orgány, které zastupují výkonnou, zákonodárnou a soudní moc ve státě. Decentralizovaný zahrnuje všechny státní služby a státní i nestátní organizace, v nichž má stát stěžejní vlastnický podíl. Mezi hlavní funkce veřejného sektoru bych zahrnul např. Podporu stability a hospodářského růstu státu, kterými stát snižuje negativní dopad hospodářských cyklů, snaží se přilákat zahraniční investice a také podpořit rozvoj nových a zajímavých hospodářských odvětví. Veřejný sektor je financován primárně z vybraných daní a zaplacených dluhů, také ze zisku státních společností, darů, prodeje služeb veřejné správy a v neposlední řadě i z půjček, které se připisují k veřejnému státnímu dluhu.³² Korupce je v tomto sektoru všeobecně častější než v soukromém z důsledku větší koncentrace lidí a funkcí, které tito lidé plní. Nejčastěji se jedná o korupci při rozhodování o rozdělování veřejného majetku a o manipulaci při uskutečňování veřejných soutěží, prostřednictvím rozhodovacích a kontrolních funkcí veřejných činitelů. Cílem korupčního jednání je vybudovat síť vzájemných vztahů a závislostí, které napomáhají k prosazování soukromých zájmů. Nejdůležitější při prevenci proti korupci ve veřejném sektoru je vybírání správných lidí, kterým nechybí zodpovědnost a smysl pro spravedlnost. Transparentnost a otevřenost pro veřejnost, která zaručuje dohled nad činností veřejných činitelů.

Korupce soukromého sektoru. Soukromý sektor zastupují jednotlivci a organizace, do jejichž vlastnictví nijak nezasahuje vláda ani stát. V ekonomii se za součást soukromého sektoru považuje každý ekonomický subjekt, jenž nepodléhá správě veřejného sektoru. Nejčastěji jsou hospodářskými subjekty soukromého sektoru organizace, jejichž činnost je určena k zisku, tudíž soukromé ziskové organizace. Dále jsou součástí nevládní neziskové organizace, jejichž činnost je zaměřena na pomoc lidem a v neposlední řadě také rodiny a domácnosti, které

³² ECONOMY-PEDIA. Veřejný sektor. *Economy-Pedia: Slovník* [online]. Economy-Pedia.com [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11040360-public-sector>

nezávisle rozhodují o spotřebě nebo investicích. Hlavní funkce, jež organizace soukromého sektoru zastávají jsou např. produkce zboží a služeb pro obyvatelstvo a stát, uspokojování potřeb, které stát dokonale nezaštítuje sám, přitahovat kapitál pomocí společností, zvyšovat HDP a inovovat a zkoumat nové procesy výroby. Do financování společností soukromého sektoru většinou stát nezasahuje. Zdroje jejich kapitálu pramení buď z vlastních nebo externích zdrojů. Za externí zdroje se považují půjčky či dary od jiných ekonomických subjektů.³³ Stát plní důležitou dozorčí funkci, která má za úkol odhalit méně častou, přesto velmi závažnou korupci soukromého sektoru. Nejrizikovějšími oblastmi, které často podléhají korupci jsou zejména bankovní sektor, pojišťovny, penzijní fondy, stavební spořitelny, investiční společnosti a fondy, stavební a energetický průmysl, telekomunikace a zdravotnictví.

Z mého pohledu je nejdůležitější, aby se důsledky korupce dostaly do všeobecného podvědomí všech lidí pracujících jak ve veřejném, tak soukromém sektoru. Pokud bude každý plně seznámen s důsledky, příčinami a ukazateli korupce, bude pro některé mnohem snazší si korupce všimnout a upozornit na ni.³⁴

³³ ECONOMY-PEDIA. Soukromý sektor. *Economy-Pedia: Slovník* [online]. Economy-Pedia.com [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11039309-private-sector>.

³⁴ ROUDNÝ, R., ZILVAR, J. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-314-2.

Rozdělení korupce dle struktury

Korupce ve vertikálních strukturách je častější a nebezpečnější než korupce v horizontálních strukturách. Vyskytuje se jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru. Nejnebezpečnější je v případě, že iniciátor korupce se nachází na vrcholku hierarchie a svým vlivem rozšiřuje korupci napříč celou organizací. Aktivně využívá své podřízené, kteří o korupci nevědí nebo se bojí ji přiznat a nahlásit, aby nepřišli o svá místa.³⁵

Korupce v horizontálních strukturách je méně častá než vertikální, a to z toho důvodu, že jsou si v hierarchii organizace lidé rovni a mohou navzájem kontrolovat své aktivity.

Korupce dle oblasti výskytu

Vnitřní korupce je charakteristická pro oblast státní správy a samosprávy. Pokud jde o tento typ, není cílem materiální zisk, ale spíše jde o dosahování lepšího společenského postavení.

Politická korupce zahrnuje často pochybné vztahy mezi veřejným a soukromým sektorem. Ve spojitosti s korupcí se nejčastěji mluví o střetu zájmů, pochybnostech v oblasti veřejných zakázek a o nedostatečné transparentnosti týkající se financování politických stran a jejich kampaní.³⁶

Korupce ve státní správě. Tou se charakterizují veškeré trestné činy spojené se státní správou a neoprávněným nakládáním se státním majetkem.

Korupce v municipálních celcích, konkrétně korupce v oblastech obecní samosprávy. Jedná se o korupci související jak s politickou, tak s korupcí ve státní správě. Ti, kteří se korupčního jednání dopouštějí jsou většinou volení členové zastupitelstev, zaměstnanci úřadů a starostové.

³⁵ SHAH, A. *Performance accountability and combating corruption*. Washington, D.C.: The World Bank, 2007. ISBN 9780821369425.

³⁶ HEIDENHEIMER, A., JOHNSTON, M., LEVINE, V. *Political Corruption: A Handbook*. 2.vyd. New Brunswick: Routledge, 1993, s. 587-588. ISBN 978-0887381638.

3.1.2 Měření korupce ve světě a u nás

Korupce je fenomén, jímž se zabývají lidé po celém světě, od jednotlivců po mezinárodní organizace a společnosti. Jednotlivé státy, společnosti a univerzity spolupracují např. vytvářením smluv, zaváděním akčních plánů a jiných podpůrných programů. Společně dělají průzkumy a sbírají data pomocí, kterých vytvářejí indexy a napomáhají mapovat stavy korupce v jednotlivých zemích světa.

Tabulka 2 Měření korupce ve světě a u nás

Název organizace	Světová banka	Transparency International	The Heritage Foundation
Úspěchy a strategie	WB-World Bank se zasloužila o podobu, některých současných metod. ³⁷	Přímý boj proti korupci. TI odhaluje kauzy, navrhuje legislativní změny a podporuje protikorupční vzdělávání.	Podporuje prostředí zdravé ekonomické soutěže. Princip omezování vlád a důraz na svobodu jednotlivců.
Světový dosah	Přes 600 programů ve 100 zemích světa.	Přes 180 zemí světa se každoročně objevuje v žebříčku TI.	Každoročního výzkumu se v roce 2021 zúčastnilo 178 zemí světa.
Metodiky	Metodika WGI (The Worldwide Governance Indicators).	CPI je na světě nejpoužívanější index pro měření korupce ve veřejné správě.	Provádějí se vzdělávací akce a výzkumy.

³⁷ BÍLÁ, E. *Metody měření korupce*. Pardubice, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta ekonomicko-správní.

	WGI se zabývá hodnocením kvality institucí a využívá známý ukazatel, index Control of Corruption. Index se vyjadřuje v intervalu od -2,5 (slabý) do 2,5 (silný).	CPI je založen na měkkých datech, spočívá v dotazování a sběru dat. Výsledky jsou uváděny na bodové škále 0-100, čím vyšší číslo, tím nižší korupce. ³⁸	Index ekonomické svobody – IEF. IEF zkoumá administrativní nástroje, jež brání ve zdravém fungování ekonomiky, ekonomické svobody aj.
ČR	V roce 2021 měla česká republika odhad indexu kontroly korupce 0,64j.	Česká republika se v roce 2020 a 2021 umístila na 49.místě se ziskem 54 bodů. Evropský průměr je 64 bodů.	V roce 2021 měla Česká republika 73,8 bodů a umístila se na 27. místě. Velmi dobrý výsledek. ³⁹

Zdroj: vlastní zpracování

³⁸ TRANSPARENCY.CZ. Česko si stále neví rady s korupcí, ukazuje nejnovější Index vnímání korupce. Zastaví vláda Petra Fialy negativní trend? *Transparency International: Publikace* [online]. Praha: Transparency.cz, 2022 [cit. 2022-09-19]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/cpi2021/>

³⁹ Indexes & Rankings. The Heritage Foundation [online]. Washington D.C.: The Heritage Foundation, 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/china-transparency-project/indexes-rankings>.

3.1.3 Protikorupční nástroje a mechanismy

Korupce je odvěký problém odsuzovaný a trestaný po celém světě. Světové politiky a státní orgány, používají v boji proti korupci rozdílné postupy. Většina států se mimo jiné shoduje na tom, že samotný stát je v boji proti korupci nedostatečný. Korupce bude vymýcena a potlačena pouze v případě, že se proti ní zformuje celá společnost.

Jednotlivé přístupy, jež hrají v protikorupční politice významnou roli si můžeme orientačně rozdělit na pět skupin:

- Trestně právní a administrativní kontrola – jedná se o primární metodu uplatňovanou v boji proti korupci. Byla přijata Evropskou komisí a je ceněným evropským protikorupčním nástrojem. Spočívá v tom, že korupce je vnímána jako úplatkářství, veřejní činitelé a politici jsou pokládáni za primární aktéry korupce, kteří korupční prostředí vyhledávají a podporují jeho existenci. Jako řešení jsou prosazována účinná trestně právní ustanovení a je kladen důraz právě na transparentnost a kontrolu státní správy.
- Koncepce malého státu – tento přístup, stejně jako přístup předchozí, předpokládá zkorumpovanost kompletně celé státní správy. Tvrdí, že státní správa je proti korupci naprosto bezbranná a každá snaha korupce prorůst do jejího nitra je proveditelná. Na rozdíl od prvního přístupu neaplikuje prevenční nástroje proti vzniku korupce skrz sankce a kontrolu, nýbrž usiluje o potlačení její existence tím, že strategicky omezuje roli státu, minimalizuje jeho vliv a regulaci.
- Politicko-ekonomický pohled – předpokládá, že veřejní činitelé vždy a pouze usilují o maximalizaci vlastního užitku a že jejich nadřízení jsou neschopni jejich chování ovlivnit. Podporovatelé zmíněného přístupu prosazují a nabádají k reformě veřejných programů zavedením mnohem větší transparentnosti činností veřejného činitele a k užší spolupráci a otevřenosti mezi nadřízenými a podřízenými ve veřejné správě.
- Vícepilířová strategie/systém národní integrity – Vícepilířová strategie je přístup hrající významnou roli, jelikož vznikl na základě nefunkčnosti úzce zaměřených protikorupčních strategií, které jsme si představili výše. Jeden z příkladů strategie je propagován organizací TI, která nejvíce vyzdvihuje právě Systém národní integrity. Systém národní integrity je založen na principu jednotlivých pilířů, které musí správně a podle pravidel fungovat. Jednotlivými pilíři jsou: exekutiva, legislativa, justice, veřejný sektor, dohledové instituce (např. Nejvyšší kontrolní úřad), politické strany, média, občanská společnost a soukromý sektor. Společně, a pokud správně fungují, tyto

instituce pomáhají budovat zdravý a silný systém národní integrity, který pomáhá státu potlačovat negativní vlivy, a to nejen ty korupční. Vytvořením vícepilířové strategie pro potírání korupce se zabývá také Světová banka. Jejimi cíli jsou např. rozšířit kapacity veřejného sektoru a státu, dát prostor občanské společnosti mj. skrz transparentnost a aktivně posilovat hospodářskou soutěž.⁴⁰ Přístup vícepilířové strategie nachází uplatnění nejvíce v rozvojových zemích. V těchto státech je totiž přímo nezbytné vzdělávat veřejnost v oblastech protikorupční politiky a také udržet např. lobbování v legálních udržitelných mezích.

- Přístupy založené na veřejné integritě – Význam slova integrity je možné interpretovat jako neporušenost, celistvost, čestnost. Opakem integrity je korupce. Zatím co předešlé přístupy fungovaly na předpokladu, že korupci je nejdůležitější co nejvíce trestat a že potlačit ji můžeme výhradně skrz maximalizaci negativních důsledků. Přístupy založené na veřejné integritě chtějí naopak skrz přímé stimuly více pozitivně než negativně motivovat veřejné činitele k čestnému a spravedlivému chování. Cílem je, vybudovat ve veřejné správě přijatelnou úroveň vzdělání a etiky. Vytvořit taková veřejná postavení, která budou určitým způsobem autonomní a imunní vůči korupci. A v neposlední řadě změnit mínění společnosti, která by měla přehodnotit své nároky na veřejné činitele a prokazovat jim úctu za spravedlivé jednání a prosazování veřejného zájmu.

Díky fungování protikorupčních mechanismů celosvětově více vnímáme úspěchy v potlačování korupce. Je také patrné, že se korupce dostává do podvědomí stále většího okruhu veřejnosti, protože za poslední řadu let vzrostl i počet vyšetřovaných případů. Ukazuje se, že primární a velice významnou roli hraje transparentnost. Jako důležitá se ukazují také legislativní opatření, která zákonem jednoznačně vymezují jednotlivá korupční jednání a přesně definují sankce.

Jednotlivé státy volí v boji proti korupci své vlastní, vždy trochu odlišné cesty. Některým se osvědčuje opakovaně zvyšovat trestní sazby, jiní volí cestu např. skrz exekuci neoprávněných výnosů z korupčního jednání. Jaké jednání je nejlepší, to vždy závisí na situaci. V řadě zemí přistupují ke korupci skrz speciální a často dokonce utajované protikorupční organizace, které mají za úkol nejen korupci vyšetřovat, ale plní také preventivní a vzdělávací činnost v mnoha oblastech soukromého i veřejného sektoru. Zaměřují se na místa systému, kde se korupce vyskytuje nebo kde je velká šance jejího výskytu. Roku 1974 v Hong Kongu vznikla

⁴⁰ BÍLÁ, E. *Metody měření korupce*. Pardubice, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta ekonomicko-správní.

první Nezávislá protikorupční komise (Independent Commission Against Corruption, ICAC), která bojuje s korupcí na mezinárodní úrovni a inspirovala řadu dalších vznikajících, od té doby po celém světě.

Do boje proti korupci se často zapojují i policejní složky a bojují s korupcí na vnitrostátní úrovni. Policejními složkami, které se problémem zabývají jsou specializovaná oddělení a útvary, jež bojují s hospodářskou kriminalitou a organizovaným zločinem. Znáмым nástrojem používaným policisty proti korupci ve Velké Británii jsou tzv. testy integrity. Policejní jednotky je aplikují na osoby podezřelé z korupčního jednání.

Evropská unie bojuje také a používá např. nástroj nazvaný protikorupční linky. Takováto linka je poskytována na státních institucích pracovníkům veřejného sektoru. Umožňuje bezpečné a anonymní nahlášení korupčního jednání. EU má možnost také provádět auditorskou činnost, a tím kontrolovat využívání prostředků z nezávislých mezinárodních fondů a případně ve státě pozastavit možnost čerpat jejich finance. Velice perspektivní mohou být tzv. antikorupční programy, které např. převádí veškeré žádosti veřejnosti na webové stránky. Veřejnost se tak může kdykoli přesvědčit o stavu své žádosti a kdykoli ji otevřeně komentovat. Spolková republika Německo vydává každoročně tzv. černou knihu státního plýtvání, která zaznamenává a upozorňuje na netransparentní a neefektivní hospodaření s veřejnými zdroji. Dalším nástrojem je aktivita nazvaná „blacklistování“. Jedná se o registrování firem, právních subjektů i celých států, které se jeví jako nedůvěryhodné, protože jsou daňovými ráji, podporují terorismus nebo se staví shovívavě ke korupci. Mexiko dokonce samo přišlo s velmi radikálním, až sci-fi způsobem boje, tím, že aplikovalo přibližně 130 zaměstnancům miniaturní čip, který měl za úkol zaznamenat případné korupční jednání.

Neméně důležitými mechanismy jsou mezinárodní úmluvy, dále sdružování mezinárodních organizací, přijímání programů a akčních plánů o spolupráci napříč zeměmi a podpora výzkumu a analýzy korupce. V Evropě, zejména v jihovýchodní části, je důležitá Protikorupční iniciativa Paktu stability, SPAI, jejíž úkolem je zefektivnit boj proti korupci a analyzovat slabá místa legislativy všech států, které jsou paktu součástí. Významnou evropskou jednotkou založenou roku 1999 pro účely boje proti podvodům, korupci a dalším nezákonným aktivitám je European Anti Fraud Office, OLAF. Organizace nemá vymahatelnou moc k vyšetřování nebo trestnímu stíhání pachatelů, ale odpovídá např. za aspekty boje proti podvodům postihující rozpočet Evropské unie. Bojuje proti korupce a dalším nezákonným aktivitám, jež postihují finanční charakter Evropské unie, skrz specializované jednotky a odbory v tzv. Komisi.

Česká republika měla s korupcí problém v podstatě vždy, a to i přesto, že s tímto fenoménem bojujeme už od dob Přemyslovců. Na vině zůstává, mimo jiné nedostatečná legislativa. Korupce se stále jeví atraktivní, protože její sankce a zákony nejsou dostatečně definované. Roku 1991 byl v ČR zřízen první speciální útvar Policie, který se dvakrát transformoval a dnes je od roku 2003 znám jako Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV. Jedná se o vládní organizaci, která potírá korupci a jiné problémy, jak na vnitrostátní, tak na mezinárodní úrovni. Zabývá se vyšetřováním hospodářské i finanční trestné činnosti, zajišťuje výnosy a věci spojené s trestnou činností a zabývá se i problematikou praní peněz. Česká veřejnost je dlouhodobě přesvědčena, že výskyt korupce u nás je nejběžnější právě v oblastech spojených s veřejnou správou, soudnictvím a zdravotnictvím.⁴¹ Bojem proti korupci z oblasti vládního prostředí je pověřen ministr spravedlnosti a předseda Legislativní rady vlády, jemuž je také svěřen post místopředsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí skrz poradní orgán vlády. Dalšími aktéry jsou samotná vláda reprezentující vrcholový orgán výkonné moci a jednotlivá ministerstva. Vláda realizuje boj s korupcí prostřednictvím tzv. Jednoletých akčních plánů. Skrz ně aplikuje nové poznatky z rizikových oblastí, realizuje právní předpisy a přizpůsobuje legislativu. Výhoda jednoletosti napomáhá vládě k identifikaci aktuálních problémových míst a umožňuje jí zasahovat proti novým korupčním trendům. Akční plán vždy obsahuje definici jednotlivých úkonů a jmenuje gestory, kteří jsou za jejich plnění zodpovědní. Termíny plnění jsou zpravidla stanovené vždy na konec daného roku.

Jedním z preventivních nástrojů, které vládní Koncepce používá a skrz nějž analyzuje některá rizika a posiluje protikorupční efekt zavedených nástrojů, představuje zhodnocení protikorupčních rizik v legislativním procesu. Právě Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí aktivně předkládá vládě návrhy právních předpisů. U těchto návrhů zároveň důkladně hodnotí jejich riziko zkorumpovanosti skrz Metodiku hodnocení korupčních rizik.

Všeobecně je vládním cílem dlouhodobě monitorovat a vyhodnocovat nasbíraná data o korupci v ČR. Používání sociologického šetření v jednotlivých sektorech a sběr statistických dat z oblastí exekutivy, orgánů činných v trestním řízení a veřejnosti napomáhá vládě dlouhodobě a kvalitně zjišťovat data a používat metodiku, jež je účinná v boji proti korupci.

Česká republika v boji s korupcí aktivně spolupracuje s řadou mezinárodních partnerů. Jejimi partnery jsou Evropská unie, Skupina států proti korupci při Radě Evropy (GRECO), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace spojených národů (OSN). Zároveň vláda spolupracuje s nevládním sektorem, jehož součástí jsou neziskové

⁴¹ VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting s.r.o, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.

organizace, odborná veřejnost, akademické obce a hospodářští a sociální partneři. Zajímavými analýzami, které z těchto partnerství vyplývají, jsou např. CPI Index vnímání korupce, Zpráva o globální konkurenceschopnosti, Protikorupční barometr korupce nebo EuroPAM.⁴²

Základem většiny akčních plánů, jimiž každoročně vláda startuje svou protikorupční iniciativu, jsou čtyři prioritní oblasti. Vyplývají z osvědčených programových dokumentů a mezinárodních závazků ČR. Hovoříme zde o: Výkonné a nezávislé exekutivě, Transparentnosti a otevřenému přístupu k informacím, Hospodárnému nakládání s majetkem státu a také o Rozvoji občanské společnosti.⁴³

- Výkonná a nezávislá exekutiva. V rámci této oblasti akčních plánů se vláda dlouhodobě zaměřuje na restrukturalizaci státní správy a také na plnění konkrétních závazků vůči svým mezinárodním partnerům. V současném akčním plánu na roky 2021 a 2022 jsou mimo jiné plněna doporučení ze 4. hodnotícího kola GRECO. Konkrétně se prosazují novely zákona o soudech, soudcích a exekutorech. Dále je předmětem téma týkající se etických kodexů členů obou komor Parlamentu. Jeho nedílnou součástí je tvorba případových studií, zpracování komentářů k etickým kodexům a také školení dotyčných zaměstnanců. Dále GRECO navrhuje v rámci etických kodexů spolupráci na projektu „Zintenzivnění boje proti korupci zvyšováním povědomí veřejného sektoru se zaměřením na soudce, orgány činné v trestním řízení a veřejnou správu.

V letech 2021 a 2022 by se měl vládní protikorupční akční plán dále zaměřit na plnění konkrétních opatření, která byla navržena v sektorové analýze korupce. Zaměřit by se měl především na tyto oblasti: zdravotnictví, exekuce, energetika, elektronické komunikace a doprava. Ve zdravotnictví půjde především o vyhodnocování nákupů, které nemocnice uskutečňují mimo zákon o zadávání veřejných zakázek a také bude řešena otázka úplatků a nelegálních plateb ve spojitosti s nákladnými variantami zdravotní péče. Vláda České republiky dostane v tomto období také návrh energetického zákona a dále budou realizována opatření z výše zmíněných oblastí exekuce atd. Chystá se aktualizace Rámcového rezortního interního protikorupčního programu (RRIPP), a Ministerstvo spravedlnosti plánuje aktivně pokračovat v protikorupčním vzdělávání.

⁴² Indexes & Rankings. The Heritage Foundation [online]. Washington D.C.: The Heritage Foundation, 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/china-transparency-project/indexes-rankings>.

⁴³ KNĚŽÍNEK, J. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2018 až 2022*. In: Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020, 2018, ročník 1, číslo 855.

- Transparentnost a otevřený přístup k informacím. V této oblasti se vláda dlouhodobě snaží napomáhat větší otevřenosti legislativního a rozhodovacího procesu a usiluje o zamezení prosazování zájmů, které nereflktují veřejné blaho. Cílem vládního jednání je co nejvíce zpřístupnit veřejnosti informace o politicích, vysokých úřednících a jejich kontaktech a také naučit veřejnost rozlišovat rozdíly mezi legitimním a ilegálním lobbingem. Do konce roku 2022 je vládním cílem prosadit návrh zákona o lobbování. Regulace lobbingu touto cestou by měla přinést vyšší vládní i parlamentní transparentnost a pomoci i všem ostatním, kteří by mohli přijít do sporu ohledně legitimiti prosazování svých zájmů v rámci legitimního lobbingu. Dalším, dlouhodobě připravovaným legislativním opatřením, jehož iniciátorem je Ministerstvo vnitra je zavedení elektronické Sbírky zákonů (eSbírka) a elektronického legislativního procesu (eLegislativa). Touto cestou chce Ministerstvo vnitra zaručit větší transparentnost právního prostředí ČR a kontrolovat oblasti spojené s korupčními riziky. Připravené jsou rovněž návrhy zákona o svobodném přístupu k informacím a Ministerstvo vnitra s Ministerstvem pro místní rozvoj společně zpracovávají metodiky k zadávání veřejných zakázek a zveřejňování relevantních smluv. Plánuje se rovněž v souladu s iniciativou Partnerství pro otevřené vládnutí (OGP), jehož je ČR členem, vytvořit veřejně přístupnou open-data databázi ohledně poskytovatelů a příjemců veřejných dotačních prostředků.
- Hospodárné nakládání s majetkem státu. V této konkrétní oblasti Koncepce bude kladen důraz na celkové posílení efektivity kontrol. Cílem těchto kontrol bude především jednodušší identifikace konkrétních osob v kontextu jak individuální, tak systémové korupce. Důležitou součástí zefektivňujícího plánu bude posílení kontrolní pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu. Změny v pravomocích by měly pomoci především zvýšením kontroly většiny výdajů veřejných rozpočtů. Nejvyšší kontrolní úřad tak získá rozšířenou kontrolu nad stěžejními státními a územními samosprávnými celky a také nad užitím prostředků Evropské unie a jiných zahraničních financí poskytnutých státu. V prostředí veřejných zakázek bude pokračovat v kultivaci Ministerstvo pro místní rozvoj. Důležitou činností, na kterou se ministerstvo chce zaměřit bude vzdělávání a také spolupráce s co největším počtem aktérů z oblasti zadávání veřejných zakázek. Celková práce bude zahrnovat především vzdělávání, sdílení informací, zkušeností a praxe a také reformu fungování Úřadu pro hospodářskou soutěž v oblasti dohledu nad zadáváním. Dále bude vhodné dohlížet na prodej vládního majetku skrz veřejné dražby nebo pomocí výběrového řízení realizovaného v rámci elektronického systému. Dále

dokončit legislativní proces návrhu stavebního zákona a zákona o evidenci skutečných majitelů, také dokončit novelu zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů trestné činnosti a financování terorismu.

- Rozvoj občanské společnosti. V kontextu této prioritní oblasti připravuje vláda např. dotační program Prevence korupčního jednání a novelu zákona o ochraně oznamovatelů. Tímto způsobem se do české jurisdikce aplikuje směrnice Rady EU a Evropského parlamentu o ochraně osob. Oznamovatelé, jinak whistlebloweri, si mohou polepšit a mohl by se i zvýšit jejich počet. Podmínky se mohou zlepšit zejména vytvořením útvaru, který bude plnit roli externího oznamovacího kanálu.
- Whistleblowing je velice důležitý nástroj, který pomáhá korupci vyhledat a následně proti ní zakročit. Problémem je, že se oznamovatelé cítí ohroženi, protože jim hrozí ostuda nebo dokonce ztráta zaměstnání. Vláda jim skrz vybudovaný útvar poskytne anonymitu a bude se snažit eliminovat negativa plynoucí z whistleblowingu. Oznamovatelé dostanou větší svobodu a nebudou se muset bát požádat o pomoc. Upozorní tak na řadu jinak skrytých korupčních problémů a pomohou k morálnímu a spravedlivému systému. S tímto nástrojem bude vláda pracovat více. Skrz školení a vzdělávání se bude snažit propagovat problematiku oznamovatelů tak, aby tím zvýšila i všeobecnou protikorupční informovanost veřejnosti.⁴⁴

⁴⁴ BENEŠOVÁ, M. *Akční plán boje proti korupci na roky 2021 a 2022*. In: Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020, 2020, ročník 1, číslo III.

3.2 Státní a municipální rozpočet

„Slovo rozpočet (*budget*) má původ ve slově „*budget*“, jež pochází ze středověké angličtiny a označuje královskou brašnu obsahující peníze určené pro veřejné výdaje.“⁴⁵ V současnosti existuje soustava veřejných rozpočtů. Konkrétněji je soustava tvořena státním a obecním rozpočtem. Dále pak rozpočty krajů, vládních neziskových organizací a zdravotnických a pozemkových fondů. Správy jednotlivých rozpočtů jsou na sobě nezávislé. Sestavují se i schvalují samostatně a mají vlastní zákonem danou příjmovou stránku. I když jsou nezávislé, existují mezi nimi určité vazby, jež ovlivňují jejich chování. Diskutovanými vazbami jsou velice často např. dotace, příspěvky a návratné finanční výpomoci.⁴⁶ Na informačním centru vlády je zveřejněna ukázka ekonomické analýzy, která je jednou z mnoha zabývajících se problematikou a uvádí, že by veřejné rozpočty vymýcením korupce získaly až 40 mld. Kč a docházelo by i k celkovému hospodářskému růstu.⁴⁷ Je důležité, aby byly veřejné finance ve státě řízeny a rozdělovány efektivně, s absencí sebemenšího jednání, za účelem maximalizace osobního užitku veřejného činitele, jelikož je potřeba vyrovnat rozdíly mezi příjmy a výdaji veřejných rozpočtů, jejichž záporná salda se odráží na veřejném dluhu a celkové zadluženosti daného státu. Pokud nechceme dosáhnout nedůvěry investorů a placení neúnosně velkých úroků ze státního dluhu, je potřeba odstranit korupci z oblasti státního rozpočtu i všech ostatních rozpočtů, které jsou na něm závislé. Nejrizikovější oblastí, v které korupce ovlivňuje zmíněné rozpočty je zadávání veřejných zakázek. Nejčastější forma je charakteristická přijímáním úplatků veřejných činitelů a následným ovlivňováním zakázek. Korupce se objevuje např. při vládních zakázkách na výbavu policistů a armády, výstavbě dálnic, vystavení licence aj., přičemž ovlivňuje především kvalitu těchto zakázek a zároveň z rozpočtu odčerpává zdroje, které by se daly využít efektivněji.⁴⁸

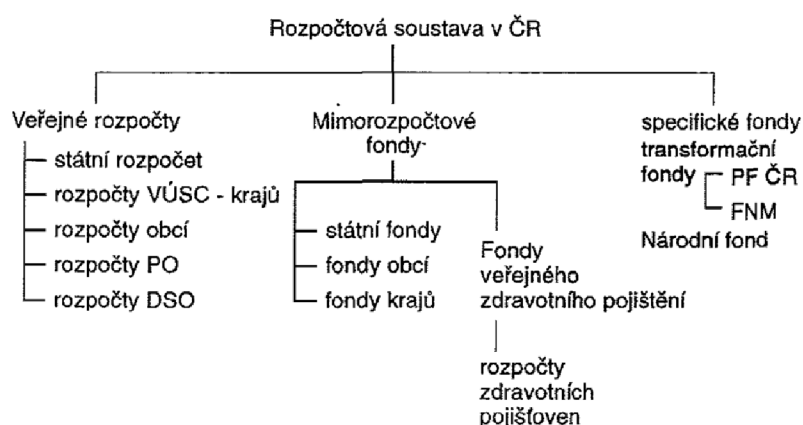
⁴⁵ MFCR. Rozpočet a jeho institucionální kontext. *Ministerstvo financí České republiky: Vymezení rozpočtu* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2012 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Vymezeni-rozpocetu.pdf>

⁴⁶ ČERNÝ, I., KYPETOVÁ, J., SOUČEK, K. Finance a rozpočet. *Odpovědný zastupitel: Vzdělaný zastupitel* [online]. Praha: Svaz měst a obcí ČR Realizace SEAL, 2006 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf>

⁴⁷ ICV. Protikorupční opatření. *Informační centrum vlády* [online]. Praha: ICV, 2012 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/cz/protikorupcni-opatreni/nejcastejsi-dotazy/#x91223>

⁴⁸ VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting s.r.o, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.

Obrázek 1 Rozpočtová soustava ČR

PF ČR = Pozemkový fond, FNM = Fond národního majetku, PO = příspěvkové organizace, DSO = dobrovolné svazy obcí.

Zdroj: PEKOVÁ, J.: *Veřejné finance, úvod do problematiky*; Aspi Publishing, Praha 2008, str. 109.⁴⁹; *Veřejné rozpočty*. Brno, 2005. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.⁵⁰

3.2.1 Státní rozpočet

Státní rozpočet jakožto součást soustavy veřejných rozpočtů ovlivňuje řadu dalších rozpočtů. Jedná se o soustavu peněžních fondů a vztahů, která zahrnuje příjmy i výdaje a jejich vynaložení v daném roce. Plánuje se obvykle na dobu jednoho roku, jež je shodná s kalendářním rokem. Schvaluje se pomocí zákonodárního sboru, jehož součástí je i parlament. Běžným problémem, který plyne z časového nesouladu mezi příjmy a výdaji je saldo daného rozpočtu. Konkrétně charakterizujeme dva druhy, přebytek nebo deficit. Jedna z ekonomických definic popisuje rozpočet jako: „*státní rozpočet soustřeďuje největší část získaných peněžních prostředků nenávratným způsobem v rozpočtové soustavě, a proto v ní má rozhodující postavení*“.⁵¹ Definice charakterizuje, jaký význam má státní rozpočet pro další sortu autonomních rozpočtů ČR, které svým chováním ovlivňuje. Peněžní prostředky stát

⁴⁹ PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.

⁵⁰ ŠELEŠOVSKÝ, J. JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

⁵¹ ŠELEŠOVSKÝ, J. JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

soustřeďuje, protože potřebuje naplnit cíle předem vytvořeného plánu a rozhodnout tak o příjmech a výdajích, které v daném roce přijme a vydá. Státní rozpočet je plán na jeden kalendářní rok používající veřejné finance a podílí se na příjmech rozpočtové soustavy a na přerozdělování HDP. Peněžní prostředky spravuje Česká národní banka a součástí rozpočtu je i střednědobý výhled, který pojednává o očekávaných příjmech a výdajích na určené delší časové období a pracuje se s ním při návrhu rozpočtu. Rozpočet sestavuje ministerstvo financí. Návrh zákona předkládá vládě, která ho ke schválení předává Poslanecké sněmovně.

Příjmy státního rozpočtu

Obecně zahrnují příjmy státního rozpočtu především daně, dále pak příjmy z pojistného a sociálního zabezpečení, cla a jiné nedaňové příjmy. Daně rozdělujeme zpravidla do dvou základních skupin, do přímých a nepřímých daní.

- Daňové příjmy jsou největší skupinou příjmů státního rozpočtu. Ekonomické subjekty, jimiž jsou firmy, domácnosti a živnostníci platí **přímé daně** v závislosti na svých důchodech a majetku. Lze hovořit o tzv. důchodových daních, které se platí přímo do státního rozpočtu prostřednictvím finančních úřadů. V případě podniků se platí daně z příjmu právnických osob a v případě domácností a živnostníků platíme daň z příjmu fyzických osob. Ve vztahu k majetku vymáhá stát tzv. kapitálové daně, jimiž jsou: daň dědická a darovací, silniční, domovní daň a také daň z převodu nemovitostí. Pokud se dá rozlišit, která osoba je plátcem a která daň skutečně zaplatí, jedná se o **daně nepřímé**. Tyto daně jsou připočítány plátcem, což je fyzická či právnická osoba, která statek prodává k cenám statků a služeb, jež zaplatí spotřebitel v konečné ceně při nákupu. U nepřímých daní se jedná o daň z přidané hodnoty a o daň spotřební. Daň z přidané hodnoty je velice důležitou daní pro státní rozpočet. Plátce daně odvádí do státní kasy rozdíl mezi vstupy a výstupy. Vstupy se rozumí přidaná hodnota od obchodníka dodavatele a výstupy zahrnují vlastní obchodníkem přidanou hodnotu DPH. Zjednodušeně, plátce odvádí do státní kasy rozdíl mezi daní, kterou obdržel od poplatníka a daní, kterou zaplatil sám, zároveň má plátce nárok na odpočet či vrácení této daně. Předmětem DPH je výhradně dodání zboží nebo převod nemovitosti za úplatu osobou povinnou k dani, poskytnutí služby za úplatu, pořízení zboží z jiného členského státu EU uskutečněné v Tuzemsku osobou povinnou k dani a dovoz zboží s místem plnění v Tuzemsku. Daň se přepočítává na každém stupni prodeje až do posledního

stavu, který je zaplacen spotřebitelem a který nemá nárok na odpočet daně.⁵² Spotřební daně se využívají pro zboží, jehož cenu chce stát účelně regulovat, aby zajistil buď vyšší příjmy do státní kasy nebo snížení prodávaného množství daného statku či služby. Nejčastějšími daněmi jsou např. daň z lihu, piva, vína, meziproductů, minerálních olejů a tabákových výrobků. Daňová povinnost vzniká při výrobě výrobku v rámci daňového skladu na území EU, dovezením vybraného výrobku na daňové území EU a novou výrobou vybraných produktů.⁵³

- Nedaňové příjmy státního rozpočtu čerpá stát z produkce vlastní činnosti. Jedná se především o poplatky za služby od státních neziskových organizací, sankční platby, přijaté úroky, příjmy od ČNB, příjmy z pronájmu státního majetku, soudní poplatky a další.⁵⁴
- Kapitálové příjmy. Do této skupiny patří jednorázové příjmy státního rozpočtu, jež jsou získány prostřednictvím např. prodaného státního majetku, příjmu z finančních investic, dotačních mimorozpočtových fondů, vratek z poskytnutých transferů, příjmu z prodeje akcií, majetkových podílů a dalších.⁵⁵

Jelikož jsou daně velmi významnou součástí státního rozpočtu, je velmi důležité klást na tuto oblast patřičný důraz a vláda by se měla snažit zamezit vzniku korupčních rizik co nejvíce. Nejčastěji trpí státní rozpočet tzv. krácením daní. Jedná se o trestný čin, za který je trest odnětí svobody až na dobu 3 let. Daňové úniky jsou organizovány pomocí předem připraveného plánu a jedná se o zvýhodnění jednotlivců na úkor státního rozpočtu. Jednotlivci se zpravidla dopouští trestných činů tím, že žádají o neoprávněnou vratku daní nebo neodvádí DPH příslušnému finančnímu úřadu. Nejrizikovějšími daněmi, které podléhají korupci jsou DPH a spotřební daň.⁵⁶ Ke korupci často dochází také skrz neoprávněné hospodaření s ekonomickými zdroji, nedostatečné přiznávání příjmů a také nezákonné přerozdělování

⁵² KURZYCZ, DPH 2022 - Daň z přidané hodnoty. *Kurzy.cz: Daně, DPH* [online]. Praha: AliaWeb, spol. s r.o., 2022 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/dph/#1>

⁵³ SUCHAN, S. Spotřební daně: co to je a kdy se platí? *Money S3: Blog* [online]. Brno: Solitea, 2021 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/zakladni-pojmy-ve-spotrebnich-danich/>

⁵⁴ ŠELEŠOVSKÝ, J. JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

⁵⁵ ŠELEŠOVSKÝ, J. JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

⁵⁶ ČFTI. Trestný čin krácení daně. *Český Fair Trade Institut: Magazin* [online]. Ostrava: cfti.cz, 2016 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.cfti.cz/magazin-cfti-hospodarska-trestna-cinnost-a-jeji-dopady.html>

dotací. Tím se snižují odvody daní a přispívá se k negativnímu vnímání od mezinárodních ekonomických subjektů. Hlavním nástrojem účinným proti korupčnímu jednání tohoto typu je jednoznačně transparentnost.

Výdaje státního rozpočtu

Skrz vládní výdaje státního rozpočtu zajišťuje ČR stabilní vývoj ekonomiky a celkové fungování našeho státu. Nejčastěji se výdaje člení na běžné a kapitálové. Běžné výdaje pokrývají největší část výdajů státního rozpočtu a lze je rozdělit na mandatorní a ostatní výdaje. Mandatorní výdaje se rozdělují na veřejnou spotřebu státu (obrana, vězennství, justice, výstavba silnic a další) a na veřejnou spotřebu obyvatelstva (sociální dávky, starobní důchody, zdravotní pojištění, zaměstnanost a veřejné statky a další). Kapitálové výdaje jsou investiční výdaje, jež stát vynakládá zejména do veřejného sektoru.⁵⁷ Setkat se můžeme i s rozdělením těchto výdajů na dva typy: vládní nákupy statků a služeb a transferové platby. Vládními nákupy jsou myšlené investice např. do obrany či státních budov nebo financování veřejných statků a platů zaměstnanců veřejného sektoru. Transferovými platbami stát financuje výdaje přerozdělovacího charakteru: platby sociálního charakteru, subvence, splátky úvěrů poskytnutých státem nebo dotace.⁵⁸ Dotace státního rozpočtu jsou důležité nejen z hlediska výdajů, ale jedná se o nepostradatelný zdroj financí pro nižší vládní úroveň a ekonomické subjekty. Dotace dělíme na dvě skupiny: účelové a neúčelové. Účelové dotace jsou většinou kapitálovými dotacemi a dělí se na: podmíněné a nepodmíněné. Podmíněné dotace vychází z pravidla, které říká, že příjemce je povinen použít jak dotační, tak vlastní finanční prostředky. Nepodmíněná dotace je pravý opak podmíněné, a to znamená, že není stanovena žádná podmínka pro příjemce ohledně použití vlastních zdrojů financování. Stát skrz účelové dotace může částečně kontrolovat, jak je s nimi nakládáno a jedná se tedy i o jeden z nepřímých nástrojů kontroly. Rozhodování o nároku na neúčelové dotace se řídí podle několika ukazatelů. Těmito ukazateli mohou být např. počet obyvatel, hustota obyvatel a jiné demografické veličiny, dále pak průměrný příjem obyvatel, rozloha území, struktura silniční sítě a jiné.⁵⁹

⁵⁷ ŠELEŠOVSKÝ, J. JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

⁵⁸ HAMERNÍKOVÁ, B., KUBÁTOVÁ, K. *Veřejné finance*. 1.vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 1999. ISBN 80-902752-1-4.

⁵⁹ MUSGRAVE, RICHARD, A. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-76-4.

3.2.2 Municipální rozpočet

Rozpočty obcí se upravují dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a jsou propojeny vazbami se státním rozpočtem a rozpočtem kraje. Vazby představují dotace a finanční pomoc. S dotacemi obce pracují většinou už při tvorbě svých rozpočtů. Obec při zpracovávání rozpočtu pracuje s tzv. rozpočtovým výhledem, který se uzavírá až na dobu 5 let. Obecní rozpočet se stejně jako krajský označuje pojmem decentralizovaný peněžní fond. Fond představuje příjmy, které rozpočet jakožto nejnižší úrovněový stupeň veřejných rozpočtů získá přerozdělením rozpočtové soustavy nebo vyprodukuje vlastní činností. Obec svým rozpočtem reprezentuje finanční závazky vůči svému ekonomickému okolí, které tvoří zejména státní a okresní rozpočty, fondy a občané. Obecní rozpočet můžeme charakterizovat také jako: bilanci, finanční plán a nástroj prosazení cílů obecní politiky. V daném rozpočtovém období běžně vnímáme časový nesoulad mezi příjmy a výdaji. Z přijatých financí hradí obec své výdaje, a proto dochází k nevyrovnanosti mezi příjmy a výdaji. Rozpočet charakterizujeme také jako tokovou veličinu.⁶⁰

Rozpočtová skladba je důležitý pojem, který přesně škatulkuje příjmy a výdaje rozčleněním na jednotlivé skupiny. Jednotlivými skupinami rozpočtová soustava třídí příjmy a výdaje na: příjmy a výdaje druhového charakteru, jimiž jsou např. daně a dotace a na příjmy a výdaje odvětvového charakteru, kterými jsou např. výdaje na školství a dopravu nebo příjmy běžné a kapitálové. Běžnými příjmy jsou např. daně, příspěvky a finanční prostředky vytvořené vlastní činností obce. Běžné výdaje zahrnují většinou platy, odměny, údržby, opravy a příspěvky např. pro základní školy či jiné příspěvkové organizace. Kapitálovými příjmy rozumíme např. prodeje DHM nebo DNM (prodej nemovitosti obce, prodej ocenitelných práv) a prodej akcií nebo majetkových podílů obchodních společností. Kapitálové výdaje mohou být např. investice a nákup akcií či majetkových podílů. Ještě dále rozlišujeme příjmy a výdaje odpovědnostní, které jsou vztažné pouze na státní rozpočet a konsolidační, jež působí pouze ve vnitřních oblastech rozpočtu.⁶¹

⁶⁰ TOMÁNEK, P. Hospodaření obcí včera, dnes a zítra. *Deník veřejné správy, DVS.cz: Obec & finance* [online]. Praha: Triada, 2008 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6302072>

⁶¹ ČERNÝ, I., KYPETOVÁ, J., SOUČEK, K. Finance a rozpočet. *Odpovědný zastupitel: Vzdělaný zastupitel* [online]. Praha: Svaz měst a obcí ČR Realizace SEAL, 2006 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf>

Příjmy municipálního rozpočtu

Ministerstvo financí svou vyhláškou stanovuje rozpočtovou skladbu, podle které se obecní rozpočty sestavují. Zároveň rozpočtová soustava dělí příjmy státního rozpočtu do 4 skupin, na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace.

Jiní autoři ve svých publikacích rozdělují příjmy na návratné a nenávratné. Nenávratné příjmy fungují na základě neekvivalentnosti a nedobrovolnosti. Řadíme do nich právě příjmy daňové, nedaňové, dotace a další jiné vlastní příjmy. Návratné příjmy zahrnují zejména úvěry, finanční výpomoci, příjmy z emise obligací a prodej cenných papírů.

Hlavními příjmy obecního rozpočtu se tedy rozumí zejména příjmy: z vlastního majetku a majetkových práv, z výsledků vlastní činnosti, z hospodářské činnosti právnických osob, z vlastní právní činnosti, z uložených pokut. Dále pak výnosy z místních poplatků, výnosy a podíly z daní, dotace ze státních rozpočtů, fondů a krajských rozpočtů, prostředky získané správní činností orgánů státní správy a přijaté peněžní dary a příspěvky.⁶²

Jednoznačně nejdůležitějším druhem příjmů je kategorie daňových, které průměrně zastanou více než 50 % celkových. Celkové daňové příjmy se dělí na dva typy, na sdílené a svěřené. Svěřené daně představují formu daní, které přímo nepodléhají pod obec, ale jsou jí přidělovány dle zákona. Těmito daněmi se rozumí např. daň z nemovitosti a část daně z příjmů fyzických osob. Výši sdílených daní nemohou obce nijak ovlivnit a jejich rozdělování je také přesně vymezené zákonem. Jejich výše je odvozena od podílů na celostátně vybraných daních. V ČR se při rozdělování kombinují kritéria počtu obyvatel a velikostních koeficientů obce. Kromě daní tvoří významnou část příjmů dotace. Dělíme je na účelové a neúčelové. Mezi účelové dotace patří např. dotace na zabezpečení provozu pečovatelských služeb. Jak napovídá název, jsou poskytnuty za přesným účelem. Neúčelové dotace jsou poskytnuty na činnost, např. provoz školského zařízení, ale o jejich užití už rozhoduje i obec.

⁶² ČERNÝ, I., KYPETOVÁ, J., SOUČEK, K. Finance a rozpočet. *Odpovědný zastupitel: Vzdělaný zastupitel* [online]. Praha: Svaz měst a obcí ČR Realizace SEAL, 2006 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf>

Výdaje municipálního rozpočtu

Důležité dělení obecních výdajů vychází z toho, jestli je obec může či nemůže očekávat. Dělí se tak na plánované a neplánované.⁶³

Obdobně jako u výdajů státního rozpočtu můžeme dělit výdaje i zde na běžné a kapitálové. Běžné výdaje vynakládá obec na položky, které zabezpečují její celkové fungování. Nejdůležitější z běžných jsou mandatorní výdaje. Mandatorní výdaje zahrnují oblast školství, sociálních služeb a činnosti místní správy. Kapitálové mají většinou investiční charakter, zahrnují rekonstrukce budov, nákup nemovitostí, akcií a poskytování dotací. Pokud obec realizuje veřejnou soutěž o zakázku, musí dodržovat veškerá pravidla transparentnosti.⁶⁴

⁶³ PEKOVÁ, J. *Hospodaření obcí a rozpočet*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-34-5.

⁶⁴ ČERNÝ, I., KYPETOVÁ, J., SOUČEK, K. *Finance a rozpočet. Odpovědný zastupitel: Vzdělaný zastupitel* [online]. Praha: Svaz měst a obcí ČR Realizace SEAL, 2006 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf>

3.3 Kauza Dozimetr

V této konkrétní kapitole se snažím popsat nejaktuálnější kauzu, která odhalila korupci v pražském dopravním podniku. Aktéři ovlivňovali veřejné zakázky a státní firmy. Jejich chování otráslu českou politickou scénou a ohrozilo i současné vládní hnutí. Jelikož se jedná o aktuální politickou kauzu, nebyla tudíž dosud publikována žádná odborná literatura a zdroje této kapitoly se budou skládat ze zpravodajských serverů, kde není zcela jisté, jestli se jedná o relevantní zdroje.

K vyvrcholení problému došlo v červnu roku 2022, kdy policisté z Národní centrály proti organizovanému zločinu SKPV provedli akci v pražském dopravním podniku. Obviněno bylo celkem 13 lidí, v jejichž čele stál údajně podnikatel a lobbista Michal Redl spolu s náměstkem pražského primátora za STAN Petrem Hlubučkem a podnikatelem Pavlem Kosem. Tito tři obvinění jsou ve vazbě právě za ovlivňování veřejných zakázek a braní úplatků. Kos, Hlubuček a Redl společně obsazovali manažery na důležité mocenské pozice pražského dopravního podniku, pomocí kterých vymáhaly úplatky od firem za služby a stavební práce. Jejich klíčovým člověkem v DPP byl Matěj Augustín, který má úzké přátelské vztahy právě s Michalem Redlem. Redl s Petrem Hlubučkem, který byl členem dozorčí rady DPP, usilovali o dosazení Augustína na pozici ekonomického ředitele dopravního podniku. Na podruhé se Hlubučkovi povedlo přesvědčit šéfa dozorčí rady a náměstka pro dopravu a Augustín usedl do vedení DPP. Následně Hlubuček, Redl a Kos napomohli k obsazení pozice ředitele úseku IT, vedoucího odboru technické správy objektů a spolupracovali i s technickým ředitelem podniku a dalšími manažery. Jednou z větších zakázek, kterou podle policie ČR skupina ovlivnila byl projekt přestavby stanice metra Nádraží Holešovice.⁶⁵ V tomto projektu hrál významnou roli právě Matěj Augustín, který měl požadovat úplatek v hodnotě 5 mil. korun za to, že firma bude mít možnost se na projektu podílet. Úplatek mu poskytnut nebyl a Augustín na základě toho zablokoval podepsání smlouvy s danou firmou.⁶⁶ Augustín měl také na svědomí jisté vymáhání provizí od exekutorů, kteří řešili nezaplacené pokuty. Další zakázkou, kterou měla podle policie

⁶⁵ KROUPA, J., KOUTNÍK, O., BLAŽEK, V. Vlivný politik i muž s vážnou diagnózou. Kdo je kdo v pražské aféře. *Seznam Zprávy: Kauzy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-kauza-hlubucek-v-detailu-co-zachytily-odposlechy-koho-a-proc-policie-vini-206268>

⁶⁶ POKORNÝ, J., CHALOUPSKÁ, M. Mišák, Kosák, Slepíček. O co jde v kauze Dozimetr a jak se k ní staví politici z řad vládní koalice i opozice. *Radiožurnál: Speciál Radiožurnálu* [online]. Praha: Český rozhlas, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/misak-kosak-slepicek-o-co-jde-v-kauze-dozimetr-a-jak-se-k-ni-stavi-politici-z-8771257>

skupina ovlivnit zahrnovala poskytování IT služeb. Organizace Unipro Solutions zaplatila miliony, aby mohla poskytovat služby DPP a snadno získávala zakázky. Významné částky z veřejných peněz poté putovaly na účet společnosti Berodio Group, kterou vlastní jeden z účastníků zločinecké skupiny Pavel Dvohomilja.⁶⁷

⁶⁷ BLAŽEK, V., KROUPA, J., JIRÁSEK, J. Policie ke kauze Hlubeček: Tajné byty, plánování úplatků, milionové desátky. *Seznam Zprávy: Kauzy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-police-uplatky-za-zakazky-hlubecek-a-redl-planovali-v-konspiracnich-bytech-206204>

4 Vlastní práce

4.1 Vývoj hodnot CPI v čase

Na internetových stránkách Sekretariátu Transparency International jsou dohledatelné kompletní datové sady včetně popisků zdrojů CPI. Rokem 2012 začínám z toho důvodu, že dřívější ročníky nelze srovnávat s těmi pozdějšími, protože došlo ke změně metodiky. Končím rokem 2021, jelikož CPI pro rok 2022 vychází až 31.ledna 2023.

Tabulka 3 Hodnoty CPI a hodnoty zdrojových indexů mezi lety 2012-2021.

Roky	CPI	Bertelsmann Foundation Sustainable Governance Index	Bertelsmann Foundation Transformation Index	Economist Intelligence Unit Country Ratings	Freedom House Nations in Transit	Global Insights Country Risk Ratings	IMD World Competitiveness Yearbook	PRS International Country Risk Guide	Varieties of Democracy Project	World Economic Forum EDS	World Justice Project Rule of Law Index	Bribe Payers Survey
2012	49	49	62	54	58	52	40	41		34	55	41
2013	48	49	62	54	58	52	36	41		34	55	41
2014	51	49	62	54	55	63	36	41		48	53	
2015	56	57	66	54	55	63	44	50		53	59	
2016	55	52	65	54	59	59	47	50		46	62	
2017	57	62	65	55	62	59	49	50	61	48	61	
2018	59	62	65	55	62	71	53	50	60	47	61	
2019	56	62	57	55	62	59	48	47	61	48	59	
2020	54	44	57	55	62	59	45	50	61	48	61	
2021	54	44	57	55	62	59	41	50	62	45	61	

Zdroj: Transparency International, 2012 – 2021; vlastní zpracování.

Výše uvedená tabulka zobrazuje hodnoty CPI, jež Česká republika nabyla za po sobě jdoucích 10 let. Dále jsou v tabulce zachyceny dílčí indexy, tzv. zdroje, které jsou pravidelně každý rok organizací Transparency International posílány do hlavního sekretariátu TI v Berlíně. Z tabulky je zřejmé, že index je sestaven z devíti nebo desíti zdrojových indexů a můžeme zde vidět i konkrétní hodnoty.

V roce 2021 se do hodnocení spolu s ČR zapojilo 179 států světa. Deset zdrojových indexů, obdobně s ČR poslalo 6,7 % zemí. Nejčastěji země posílají osm indexů, v roce 2021 to bylo kolem 26 %. Celkové CPI se může skládat až ze 13 dílčích indexů, žádná země ovšem nepoužívá více jak 10. Děje se tak proto, že index je vztažen např. na konkrétní region. Obecně může země poslat nejméně tři takové indexy a TI je pomocí standardizace převede na srovnatelnou podobu s ostatními. Nicméně více dat dělá výzkum přesnější.

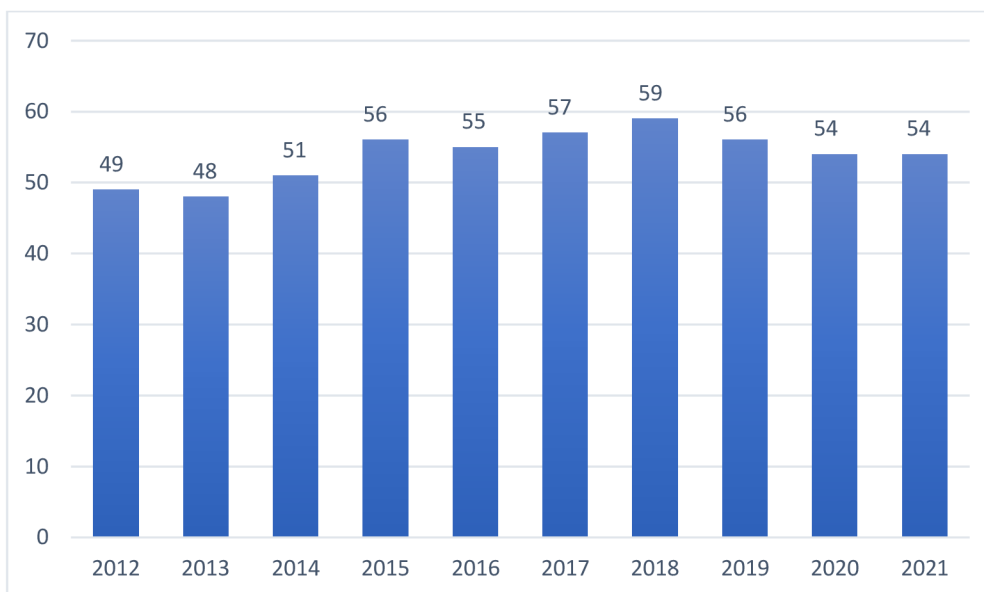
V porovnání s Evropskou unií je ČR v roce 2021 pod jejím průměrem a obsazuje 22. příčku. Průměrné CPI v EU za rok 2021 bylo téměř 64. Průměr všech 179 zemí v roce 2021 byl kolem 43, tudíž v porovnání s ostatními zeměmi je ČR nad průměrem.

Bohužel přesto, že se v některých oblastech ČR zlepšuje, stále existují jiné, které potřebují radikální změnu. Od roku 2012 se Česká republika v žebříčku postupně zlepšovala a historického maxima dosáhla za tři roky vlády Bohuslava Sobotky, kdy zisk byl tehdy v lednu v roce 2018 celkem 59 bodů. Od tohoto roku můžeme zaznamenat spíše úpadek spojený

s nepříznivými podmínkami pandemie a spekulacím o střetu zájmů premiéra vlády Andreje Babiše. Přesto, že v roce 2018 dosáhla ČR nejvyššího výsledku, stále nebyla aplikována některá důležitá opatření, jež by podpořila další zlepšování. Česká republika stále ignoruje a není schopna prosadit stěžejní systematické kroky k zamezení korupce ve veřejném sektoru. Jedním z hlavních problémů, jímž by se vláda měla přednostně zabývat je právě správné hospodaření veřejných rozpočtů. Současná situace není příznivá. Potřebujeme se zlepšit především v kontrole skutečného vynakládání veřejných prostředků. Musí být kladen důraz na hospodárné a efektivní rozdělování dotací, na kontrolu čerpání veřejných prostředků a zamezování a na jejich zneužívání. Pokud budeme postupovat podle správných kroků, jimiž mohou být např. zavedení celostátní evidence dotací nebo kontrola přerozdělování veřejných zakázek. Budeme vypadat více schopní z pohledu Evropské unie i jiných států a nebudeme veřejný rozpočet připravovat o miliardy korun ročně.⁶⁸

Následující graf ukazuje, jakých hodnot nabývá CPI ve zkoumaných letech. Pozitivní je, že se ČR od roku 2013 nedostala pod hodnotu 50 bodů.

Graf 1 CPI: 2012-2021

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

⁶⁸ TRANSPARENCY.CZ. Sedm priorit Transparency proti korupci, které by nová vláda měla mít v hledáčku. *Transparency International: Zprávy* [online]. Praha: Transparency.cz 2021 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/sedm-priorit-transparency-proti-korupci-ktere-by-nova-vlada-mela-mit-v-hledacku/>

4.1.1 Elementární charakteristiky časové řady CPI.

Elementární neboli základní charakteristiky přináší pohled na to, jakým způsobem nahlížíme na vývoj CPI v průběhu sledovaných let.

Tabulka 4 Elementární charakteristiky CPI 2012-2021

Roky	CPI	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	49	x	x	x	x	1,00
2013	48	-1	x	0,98	-0,02	0,98
2014	51	3	4	1,06	0,06	1,04
2015	56	5	2	1,10	0,10	1,14
2016	55	-1	-6	0,98	-0,02	1,12
2017	57	2	3	1,04	0,04	1,16
2018	59	2	0	1,04	0,04	1,20
2019	56	-3	-5	0,95	-0,05	1,14
2020	54	-2	1	0,96	-0,04	1,10
2021	54	0	2	1,00	0,00	1,10

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Absolutní přírůstky (1. diference, 2. diference)

Ve sledovaném období nastala největší kladná změna v roce 2015, kdy hodnota CPI vzrostla o 5 bodů oproti roku 2014. Naopak největší propad byl zaznamenán v roce 2019, kdy se ČR posunula na žebříčku o 3 body dolů. Propad v roce 2019 byl způsoben pravděpodobně vyšším výskytem korupčních kauz, které tento rok vyšly najevo. Nejznámější kauzy roku 2019 byly: Faltýnek, Horáček, Nečasová, Babiš. Jaroslav Faltýnek byl se svým synem od roku 2019 vyšetřován v korupční kauze Stoka. Rozsah korupce v tomto případě byl nebývale velký, jednalo se především o zpronevřování veřejných peněz skrz manipulaci s veřejnými zakázkami. Kauza přitáhla pozornost laické i odborné veřejnosti a vlnu kritiky, protože případ nebyl plně dořešen.⁶⁹ Obdobně vyšla najevo kauza, v níž byl obviněn Tomáš Horáček jako hlavní lobbista při ovlivňování zakázek v nemocnici Na Bulovce. Poté, co Horáček začal spolupracovat s policií, vyšla najevo organizovaná korupční síť, která otřásla vedením nemocnic Na Bulovce a Na Františku.⁷⁰ Případy Jany Nečasové se táhly několik let. Maželka bývalého premiéra Petra Nečase byla obviněna za zneužití Vojenského zpravodajství a také

⁶⁹ KABRHELOVÁ, L. Rozsudek v kauze Stoka: Masivní korupce politiků, podnikatelů i policistů. *Seznam Zprávy: Podcast 5:59* [online]. Praha: Seznam.cz, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-5-59-verdikt-v-kauze-stoka-sileny-obrazek-propojeni-byznysu-politiky-a-policie-204418>

⁷⁰ HANSLÍK, H. Horáček popsal korupční zákulisí: Je to systém. Kdo chce zakázku, musí se zapojit. *Seznam Zprávy: Domáci* [online]. Praha: Seznam.cz, 2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/horacek-popsal-korupcni-zakulisi-je-to-system-kdo-chce-zakazky-musi-se-zapojit-67966>

z daňových úniků.⁷¹ V současné době již bývalý premiér Andrej Babiš byl v roce 2019 ovniněn za střet zájmů a za korupci v kauze Čapí hnízdo. Rozsudek Andreje Babiše označil za nevinného, přesto jeho spekulativní zájmy ovlivnily vnímání veřejnosti na korupci a tím i CPI.

Řetězové indexy (koeficienty růstu)

Největší nárůst sledovaného období byl zaznamenán v roce 2015, kdy hodnota CPI vzrostla přibližně o 10 %.

Bazické indexy

Nejvyšší nárůst oproti roku 2012 byl zaznamenán v roce 2018 a to přibližně o 20 %.

Průměrný koeficient růstu

Průměrný koeficient růstu
1,011

Hodnota indexu CPI rostla každý rok průměrně o 1.1 %.

Průměrný absolutní přírůstek

Průměrný absolutní přírůstek
0,56

Za sledované období vzrostla hodnota CPI indexu průměrně o 0,56 %.

Prognóza pro rok 2022 a 2023

Prognóza pro rok 2022 a 2023
54,59
55,19

4.1.2 Nesezonní časová řada indexu CPI

Rovnice lineární trendové přímky

Výsledek: $u_i = 49,8 + 0,75t_i$

Korelační koeficient

Výsledek: $r=0,64$

Znamená, že síla závislosti vývoje CPI na vývoji času vyšla kladná. Jedná se o přímou středně silnou závislost.

⁷¹ HORÁK, J. Trafiky, korupce a daňový únik. V kauze manželů Nečasových došlo nenápadně ke zvratu. *Aktuálně.cz: Domáci* [online]. Praha: Atlas.cz, 2022 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/trafiky-korupce-a-danove-uniky-expremier-necas-se-po-roce-a/r~6b7af0104fa311ed82b7ac1f6b220ee8/>

Prognóza pro rok 2022 a 2023

Roky	Prognóza pro roky 2022 a 2023
2022	58,05
2023	58,80

4.1.3 Elementární charakteristiky časové řady indexu BF (SGI)

Bertelsmann Foundation Sustainable Governance Index, je realizovaný pro 41 států OECD a EU. Hodnotí především střet zájmů veřejných činitelů. Dále se zaměřuje na to, jakými způsoby a jak intenzivně se daný stát, vláda a občané brání proti přijímání úplatků. Hodnotí se věrohodnost a plnohodnotnost auditů státních výdajů. Transparentnost medií, veřejných zakázek a financování politických kampaní. Efektivnost justice a dalších orgánů ve snaze potírat a odhalovat korupci.

Tabulka 5 Elementární charakteristiky časové řady BF (SGI) 2012-2021

Roky	BF (SGI)	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	49	x	x	x	x	1,00
2013	49	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	49	0	0	1,00	0,00	1,00
2015	57	8	8	1,16	0,16	1,16
2016	52	-5	-13	0,91	-0,09	1,06
2017	62	10	15	1,19	0,19	1,27
2018	62	0	-10	1,00	0,00	1,27
2019	62	0	0	1,00	0,00	1,27
2020	44	-18	-18	0,71	-0,29	0,90
2021	44	0	18	1,00	0,00	0,90

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	Průměrný koeficient růstu
43,47	
42,95	0,988

Průměrné skóre ČR za deset zkoumaných let se pohybuje na úrovni 53 bodů a skóre za poslední dva roky je tedy značně pod průměrem. Nestojíme si dobře ani proti průměru Evropské unie, který je přes 63 bodů.

Z krátkodobého hlediska lze konstatovat, že zhoršení hodnot v indexu během posledních dvou let byl zapříčiněn především nepříznivým vlivem pandemie COVID-19, na jejíž druhou vlnu ČR reagovala hůře než většina ostatních států EU. Mělo se více spolupracovat, ale místo toho eskaloval konflikt mezi vládou a opozicí. Nenaslouchalo se odborným radám a doporučením, a tím pandemie poukázala především na

nedostatečnou připravenost vlády. Po ukončení většiny karanténních opatření se Česká republika z následků postupně začala vzpamatovávat.

Otázkou ovšem zůstává, proč Česká republika zaostává za průměrem Evropské unie a jaké kroky by pomohly zlepšit současnou situaci. Než začnu s nedostatky, je potřeba vyzdvihnout silné stránky, které ČR ukazují v lepším světle. Silnou stránkou ČR je např. nízká nezaměstnanost, relativně zvládnutelný státní dluh, uspokojivý vzdělávací systém a zlepšující se mediální prostředí.

Abychom se v indexu mohli zlepšovat, bude nutné zaměřit se na oblasti, které jsou ze strany SGI kritizované. Z hlediska hospodářské politiky je nutné, aby vláda vytvořila ekonomickou strategii, která by ČR udělala více samostatnou a méně závislou na importech. V sociální politice, je nezbytné dále podporovat digitalizaci a poučit se z chyb, které vyšly najevo při pandemii. Je potřeba řešit problém s bydlením zlepšením integračních programů a přizpůsobit dostupnost péče o děti. Velice špatně si ČR vede v oblasti enviromentální politiky, vláda tomu zkrátka nedává dostatečně velký význam. Současná politická situace ztelně rozdělila společnost a stále čelíme výrazné diskriminaci k ženám a Romům. Většina vlád ČR ve svém programu zahrnutou korupci má, bohužel se na ni ale přednostně nesoustředí a provádí minimální změny. Negativně se odráží také nedůvěryhodnost politiků ze strany veřejnosti. Jelikož zkorumpovanost politiků není ve ČR neobvyklá.⁷²

⁷² SGI. Sustainable Policies, Robust Democracy, Good Governance. *Sustainable Governance Indicators: survey* [online]. Berlin: Bertelsmann Stiftung, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.sgi-network.org/2022/>

4.1.4 Elementární charakteristiky časové řady indexu BF (BTI)

Bertelsmann Foundation Transformation Index se z hlediska korupce zabývá mírou, která zaměstnancům veřejného sektoru brání v porušování zákonů. Zkoumá, jak velká negativní publicita vyplývá z jejich nezákonného chování. Dále jsou experti dotazováni na úspěšnost vlády při stíhání a sankcionování korupce. Obecně se hodnotí manažerská výkonnost a transformace dané země na vzniklá korupční rizika.

Tabulka 6 Elementární charakteristiky časové řady BF (BTI) 2012-2021

Roky	BF (BTI)	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	62	x	x	x	x	1,00
2013	62	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	62	0	0	1,00	0,00	1,00
2015	66	4	4	1,06	0,06	1,06
2016	65	-1	-5	0,98	-0,02	1,05
2017	65	0	1	1,00	0,00	1,05
2018	65	0	0	1,00	0,00	1,05
2019	57	-8	-8	0,88	-0,12	0,92
2020	57	0	8	1,00	0,00	0,92
2021	57	0	0	1,00	0,00	0,92

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
56,49	Průměrný koeficient růstu
55,98	0,991

V tomto indexu si Česká republika vede poměrně dobře a pohybuje se nad průměrem Evropské unie. Český průměr byl 62 bodů, evropský za stejné období 58 bodů. Nicméně pokud se podíváme na zkoumaná data, je zřejmé, proč je průměr nízký. Součástí nejsou země, které mají vždy nejvyšší hodnoty CPI, jak ve světě, tak v EU. ČR si také za poslední roky polepšila v justici. Korupce v justici je u nás přísně stíhána a mělo by k ní docházet zřídka. Bohužel je na tom ČR v oblastech korupce, klientelismu, state capture a střetu zájmů stále velmi špatně. I přes novelizace některých zákonů, např. o střetu zájmů je ČR stále neúspěšná. Nedokáže problém rychle řešit a sankcionovat. Je nutné, aby se vláda zaměřila na urychlení soudních procesů a vytvořila evidenci případů veřejných činitelů, které ČR stále chybí. Abychom se jako stát mohli v indexu zlepšovat, potřebujeme se zaměřit na transparentnost rozhodnutí veřejných institucí a vyřešit otázku jejich nestrannosti a nezávislosti vůči politickým tlakům. Potřebujeme důsledně dohlížet na přerozdělování veřejných zakázek a správné fungování veřejné soutěže. Když

budou zavedeny efektivní preventivní nástroje, jimiž jsou např. ochrana oznamovatelů a regulace lobbingu, bude tím zamezeno korupci ještě před jejím vznikem.

Za poslední dekádu je pozitivní, že se korupce dostává do podvědomí stále většího počtu odborné a laické veřejnosti. Minimálně v jednom nám pomohla pandemie Covid-19, jejíž důsledky poukázaly na korupci ve vládních institucích. Společnost se více dožadovala transparentnosti v oblasti zadávání veřejných zakázek a v přerozdělování financí veřejných rozpočtů.⁷³

4.1.5 Elementární charakteristiky časové řady indexu EIU

Economist Intelligence Unit Country Risk Service zahrnuje především využívání veřejných prostředků, jejich způsob vynakládání a také kontrolu. Zaměřuje se na otázky typu: v jaké míře se vyskytuje zneužití použití při nakládání s veřejnými prostředky, zdali existují nezávislé kontrolní a justiční úřady. Důležitou roli při sestavování indexu hrají úplatky, veřejné finance, speciální fondy a státní úřady. U státních úřadů především jejich míra samosprávy.

Tabulka 7 Elementární charakteristiky časové řady EIU 2012-2021

Roky	EIU	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	54	x	x	x	x	1,00
2013	54	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	54	0	0	1,00	0,00	1,00
2015	54	0	0	1,00	0,00	1,00
2016	54	0	0	1,00	0,00	1,00
2017	55	1	1	1,02	0,02	1,02
2018	55	0	-1	1,00	0,00	1,02
2019	55	0	0	1,00	0,00	1,02
2020	55	0	0	1,00	0,00	1,02
2021	55	0	0	1,00	0,00	1,02

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

V tomto indexu Česká republika opět zaostává za průměrem Evropské unie. Jelikož se v něm vyskytují hodnoty států jako je Dánsko, které má např. v roce 2021 zisk 90 bodů. Evropský průměr dosahuje hodnot kolem 63 bodů, zatímco ten český pouze 55.

Abychom se v indexu mohli dále zlepšovat a přibližovat se dominujícím zemím, potřebujeme se zaměřit na rozrůstající se svobodné mediální prostředí. Musíme vytvořit mediální prostor, kde budou lidé s oblibou a bez následků ochotni publikovat názory a kritiku

⁷³ SGI. Sustainable Policies, Robust Democracy, Good Governance. *Sustainable Governance Indicators: survey* [online]. Berlin: Bertelsmann Stiftung, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.sgi-network.org/2022/>

politických stran či veřejných činitelů. Úpadek bychom očekávat neměli, jelikož si stojíme silně, co se týče demokratických principů.⁷⁴

4.1.6 Elementární charakteristiky časové řady indexu FH

Freedom House Nations in Transit je index hodnotící vývoj demokratizace daného státu. Jednotlivě se zaměřuje na rozdílné oblasti, pro které jsou vytvořena hlášení. Oblastmi jsou např. demokratická vláda, demokratické volby, nezávislá média, občanská společnost, justice a korupce.

Tabulka 8 Elementární charakteristiky časové řady FH 2012-2021

Roky	FH	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	58	x	x	x	x	1,00
2013	58	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	55	-3	-3	0,95	-0,05	0,95
2015	55	0	3	1,00	0,00	0,95
2016	59	4	4	1,07	0,07	1,02
2017	62	3	-1	1,05	0,05	1,07
2018	62	0	-3	1,00	0,00	1,07
2019	62	0	0	1,00	0,00	1,07
2020	62	0	0	1,00	0,00	1,07
2021	62	0	0	1,00	0,00	1,07

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
62,43	Průměrný koeficient růstu
62,87	1,007

Zde můžeme i přes výsledek průměrného koeficientu růstu očekávat spíše úpadek. Čelíme totiž výraznému rozdělení společnosti. V roce 2020 se Česko stále vzpamatovalo ze zmíněné druhé a velice náročné vlny koronaviru a bývalý premiér byl stále v šetření ohledně střetu zájmů, což ke kladnému hodnocení také nijak nepřidalo.

Pokud bychom chtěli zlepšit postavení ČR v indexu Nations in Transit skrz korupci, je nutné rychle a efektivněji řešit korupční kauzy, rozklíčovat velké případy a trestat skutečné viníky. Nesmíme dovolit vládě, aby svým postavením pomáhala vlastním osobním zájmům. Musí být voleni takoví lidé, kteří ve vládě budou působit s odporem ke korupci a teprve potom

⁷⁴ THE ECONOMIST GROUP. Economist Intelligence Unit. *EY: Building a better working world* [online]. Praha: Ernst & Young Global, 2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://www.ey.com/en_cz/people/economist-intelligence-unit

může dojít ke zlepšení. Toho lze dosáhnout pouze pokud bude odborná i laická veřejnost ohledně korupce více vzdělávána.⁷⁵

4.1.7 Elementární charakteristiky časové řady indexu GI

Global Insights Country Risk Ratings je používám zejména pro svou výhodu v širokém rozsahu hodnocení korupce. Dokáže zhodnotit jak malou, tak velkou korupci daného regionu. Zároveň index pomáhá podnikatelům odhadnout atraktivnost potenciálního prostředí. Zejména se zkoumá, jestli je na daném území možné provozovat konkurence schopný podnik, jež je shopem vyvážet zboží a platit své závazky a to bez nutnosti dávat úplatky či se podílet na korupci.

Tabulka 9 Elementární charakteristiky časové řady GI 2012-2021

Roky	GI	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	52	x	x	x	x	1,00
2013	52	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	63	11	11	1,21	0,21	1,21
2015	63	0	-11	1,00	0,00	1,21
2016	59	-4	-4	0,94	-0,06	1,13
2017	59	0	4	1,00	0,00	1,13
2018	71	12	12	1,20	0,20	1,37
2019	59	-12	-24	0,83	-0,17	1,13
2020	59	0	12	1,00	0,00	1,13
2021	59	0	0	1,00	0,00	1,13

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
59,83	Průměrný koeficient růstu
60,67	1,014

V roce 2021 bylo průměrné skóre Evropské unie 63 bodů a index poslalo k hodnocení všech 27 států. Česká republika byla pod průměrem o 4 body. Silné stránky ČR v tomto indexu spočívají především ve výhodném geografickém postavení ve středu Evropy. Máme rozvinutý automobilový průmysl a silné vývozní vztahy s Německem a EU. Máme velký průmyslový potenciál a také se jevíme atraktivní pro zahraniční investice. Na druhou stranu jsme silně závislí na exportu do Evropské unie, a proto je pro nás důležité dále vyvážet do třetích zemí. Jsme velmi rozvinutí v automobilovém průmyslu a méně rozvinutí v ostatních oblastech.

⁷⁵ FREEDOM HOUSE. Czech Republic: Country Profile. *Freedom House: Expanding Freedom and Democracy* [online]. Washington, DC: press@freedomhouse.org, 2023 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/czech-republic>

Abychom se přiblížili některým státům, které jsou v popředí, mohli bychom např. klást větší důraz na export malých a středních rodinných podniků. Důležitou roli hraje také soběstačnost v energetických zdrojích, pokud bychom ji dokázali zvýšit. Ve vztahu ke korupci by bylo nejlepší dokázat efektivně hospodařit s veřejnými financemi.⁷⁶

4.1.8 Elementární charakteristiky časové řady indexu IMD

IMD World Competitiveness Yearbook nahlíží na korupci z hlediska konkurenceschopnosti zemí. Vyhodnocuje, jak ekonomické, sociální a politické klima ovlivňuje zemi a umožňuje vytvářet hodnoty pro podniky na svém území a jak se daří zvyšovat životní úroveň obyvatel. V návaznosti na korupci zaznívá především otázka typu: existuje ve státě úplatkářství a korupce, ano či ne?

Tabulka 10 Elementární charakteristiky časové řady IMD

Roky	IMD	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	40	x	x	x	x	1,00
2013	36	-4	x	0,90	-0,10	0,90
2014	36	0	4	1,00	0,00	0,90
2015	44	8	8	1,22	0,22	1,10
2016	47	3	-5	1,07	0,07	1,18
2017	49	2	-1	1,04	0,04	1,23
2018	53	4	2	1,08	0,08	1,33
2019	48	-5	-9	0,91	-0,09	1,20
2020	45	-3	2	0,94	-0,06	1,13
2021	41	-4	-1	0,91	-0,09	1,03

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
41,08	Průměrný koeficient růstu
41,16	
	1,002

V roce 2021 jsme byli značně pod průměrem Evropské unie, nicméně je pravděpodobné, že se v blízkých letech opět zvedneme, možná až nad průměr 59 bodů. Česká republika poskytuje všeobecně dobré podmínky pro fungování firem a má řadu výhod, které mohou lákat zahraniční investory. Jednou z nich je již zmíněná dobrá geografická poloha, která umožňuje snadný přístup na evropský trh. Další výhodou může být také nejnižší

⁷⁶ COFACE. Czechia: Risk Assessment. *GlobalEdge: global business knowledge* [online]. Michigan: Michigan State University, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://globaledge.msu.edu/countries/czechia/risk>

nezaměstnanost a vysoká kvalifikovanost pracovní síly. Obecně bych řekl, že pozitivní faktory převyšují ty negativní, a proto se Česká republika v tomto indexu umísťuje ve vyšších příčkách.

Na prvních příčkách v indexu jsou státy, které mají silnou ekonomickou výkonnost spojenou s velkým mezinárodním obchodem a mezinárodními investicemi. Velkou roli hrají také opatření na trhu práce, úrovně vzdělávacího, zdravotnického systému a technologické, vědecké vyspělosti.⁷⁷

4.1.9 Elementární charakteristiky časové řady indexu PRS

PRS International Country Risk Guide jako základ předběžných informací o příležitostech a hrozbách pro mezinárodní obchod daného státu, z hlediska ekonomického, politického a finančního se zaměřuje v oblasti korupce na všechny druhy: nepotismus, klientelismus, prodej pozic, střet zájmů atd. a snaží se vystihnout tajné financování politických stran a podezřelé vazby mezi politikou a podnikáním.

Tabulka 11 Elementární charakteristiky časové řady PRS

Roky	PRS	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	41	x	x	x	x	1,00
2013	41	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	41	0	0	1,00	0,00	1,00
2015	50	9	9	1,22	0,22	1,22
2016	50	0	-9	1,00	0,00	1,22
2017	50	0	0	1,00	0,00	1,22
2018	50	0	0	1,00	0,00	1,22
2019	47	-3	-3	0,94	-0,06	1,15
2020	50	3	6	1,06	0,06	1,22
2021	50	0	-3	1,00	0,00	1,22

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
51,10	Průměrný koeficient růstu
52,22	1,022

⁷⁷ IMD. World Competitiveness Ranking. WCY: Yearbook [online]. Švýcarsko: International Institute for Management Development, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness/>

Česko se pohybuje pod průměrem EU, který je 63 bodů. Pokud chceme celkově zlepšit náš mezinárodní obchod, měli bychom se oprostít od závislosti na evropském trhu a hledat uplatnění i na ostatních mezinárodních trzích.⁷⁸

4.1.10 Elementární charakteristiky časové řady WEF

World Economic Forum Executive Opinion Survey. Průzkum poukazuje na chování manažerů a firem. Většinou se korupce zkoumá pomocí otázek mířících na zkorumpovanost firem daného státu. Zabývá se obcházením legálních postupů při zadávání plateb a úplatky v oblastech exportu a importu. Korupce ve veřejném sektoru, daňové úniky, veřejné zakázky a zkorumpovanost justice.

Tabulka 12 Elementární charakteristiky časové řady WEF

Roky	WEF	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	34	x	x	x	x	1,00
2013	34	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	48	14	14	1,41	0,41	1,41
2015	53	5	-9	1,10	0,10	1,56
2016	46	-7	-12	0,87	-0,13	1,35
2017	48	2	9	1,04	0,04	1,41
2018	47	-1	-3	0,98	-0,02	1,38
2019	48	1	2	1,02	0,02	1,41
2020	48	0	-1	1,00	0,00	1,41
2021	45	-3	-3	0,94	-0,06	1,32

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
46,44	Průměrný koeficient růstu
47,93	1,032

Česká republika se potřebuje zlepšit v mnoha oblastech, aby zajistila lepší podmínky pro podnikání a zamezila daňovým unikům a korupci. Korupčnímu prostředí napomáhají především vysoké daně a špatná daňová regulace. Velice by nám pomohlo, kdybychom zajistili efektivní vládní byrokracii a stabilizovali vládu.⁷⁹

⁷⁸ The International Country Risk Guide. Czech Republic Country Report. *The PRS Group* [online]. Liverpool: PRS Group, 2017 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.prsgroup.com/czech-republic-country-report/>

⁷⁹ WORLD ECONOMIC FORUM. The Executive Opinion Survey: The Voice of the Business Community. *World Economic Forum: The Global Competitiveness Report* [online]. Ženeva, Švýcarsko: weforum, 2018 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www3.weforum.org/docs/GCR2018/04Backmatter/2.%20Appendix%20B.pdf>

4.1.11 Elementární charakteristiky časové řady indexu WJP

World Justice Project Rule of Law Index posuzuje právní stabilitu daného státu a zkoumá všechny sektory zdravotnictví, vládních organizací, policie a justice, kde pracující vládní úředníci mohou být shovívaví ke zneužívání veřejných funkcí pro osobní prospěch.

Tabulka 13 Elementární charakteristiky časové řady WJP

Roky	WJP	Absolutní přírůstky (1. diference)	2. diference	Řetězové indexy (koeficienty růstu)	Relativní přírůstky	Bazické indexy (Báze 2012)
2012	55	x	x	x	x	1,00
2013	55	0	x	1,00	0,00	1,00
2014	53	-2	-2	0,96	-0,04	0,96
2015	59	6	8	1,11	0,11	1,07
2016	62	3	-3	1,05	0,05	1,13
2017	61	-1	-4	0,98	-0,02	1,11
2018	61	0	1	1,00	0,00	1,11
2019	59	-2	-2	0,97	-0,03	1,07
2020	61	2	4	1,03	0,03	1,11
2021	61	0	-2	1,00	0,00	1,11

Zdroj: Transparency International, 2012-2021; vlastní zpracování

Prognóza pro rok 2022 a 2023	
61,73	Průměrný koeficient růstu
62,47	1,012

Česká republika si stojí dobře, zaostává za průměrem Evropské unie pouze o 5 bodů a to především díky dobrému potlačování korupce v justici a policejních orgánech.⁸⁰

⁸⁰ WJP Rule of Law Index. Czech Republic Overall Score. *World Justice Project* [online]. Washington DC: World Justice Project, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2022/Czech%20Republic>

5 Výsledky a diskuse

Práce se zabývá korupcí a jejími dopady do rozpočtů České republiky. Především charakteristikou korupce a rozbořem příjmové a výdajové strany státního a municipálního rozpočtu. Významným zdrojem dat, především pro tvorbu elementárních charakteristik časových řad, je organizace Transparency International.

Korupce nemá vlastní uznávanou definici, protože se jedná o velice široký pojem, který zasahuje do sféry několika vědních disciplín. Proto různí autoři používají vlastní definice, které se navzájem od sebe vždy trochu liší. Podle organizace TI je definice korupce následující: „*Korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.*“⁸¹ Definice je velmi obecná a autor práce uvádí, že osobní nezasloužený prospěch bývá často např. určitá forma finančního daru i v řádech milionů korun. Jelikož se práce zabývá pouze korupcí veřejného sektoru, je svěřenými pravomoci myšleno především protiprávní jednání veřejných činitelů, kteří svým jednáním ovlivňují např. veřejné zakázky a mají tak podíl i na neefektivním hospodaření se státními prostředky. Na uplácení veřejných činitelů a na jejich následné machinace s veřejnými zakázkami je nahlíženo jako na největší současný problém ČR v oblasti korupce, jež ovlivňuje prostředky veřejných rozpočtů.

Prostřednictvím časových řad byl odhadnut vývoj CPI a jeho zdrojových dat. Dle odhadů elementárních charakteristik bychom mohli v následujících letech v hodnotách CPI zaznamenat určitý nárůst. Ke zlepšení může dojít pomocí důležitých změn, z nichž některé jsou aktuálně platné. Nejdůležitější z nich se týkají legislativy, konkrétně úpravy volebních zákonů v oblasti financování volebních kampaní. Dále rozrůstající se transparentnosti, např. v oblasti dostupných informací skrz digitalizaci a ochrany whistleblowerů. Zmíněné změny jsou v souladu s politikou organizace TI, která aktivně apeluje na vládu a publikuje mnoho dalších doporučení.⁸² Podle TI by se měla česká vláda zaměřit konkrétně na klientelismus v dopravě.

Prostřednictvím Akčního plánu, kterým vláda realizuje svou každoroční protikorupční iniciativu, by mělo v letech 2021-2022 dojít k různým důležitým změnám. V oblasti výkonné a nezávislé exekutivy je nutné prosadit novelu zákona o soudech, soudcích a exekutorech.

⁸¹ TRANSPARENCY.CZmho. Co je to korupce. *Transparency International: Zprávy* [online]. Praha: Transparency.cz, c2011 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/korupce/>

⁸² TRANSPARENCY.CZ. Sedm priorit Transparency proti korupci, které by nová vláda měla mít v hledáčku. *Transparency International: Zprávy* [online]. Praha: Transparency.cz 2021 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/sedm-priorit-transparency-proti-korupci-ktere-by-nova-vlada-mela-mit-v-hledacku/>

Vláda a Ministerstvo spravedlnosti rovněž slibují pokračovat ve vzdělávání pracovníků z těchto a dalších oblastí veřejné správy.

Je potřeba se zaměřit také na rizikové oblasti ČR, kterými jsou, dlouhodobě, zdravotnictví, energetika, komunikace a doprava. Ve zdravotnictví půjde především o kontrolu legálnosti nákupů nemocnic, kontrolu zadávání veřejných zakázek a bude řešena otázka nelegálních plateb a úplatků.

Důležitým opatřením, které je potřeba neustále zlepšovat, abychom se mohli přiblížit státům, které mají v korupci nadprůměrné výsledky, je transparentnost. Je nutné, aby se vláda držela svých cílů a zasloužila se o otevřenost v legislativním a rozhodovacím procesu. Její prioritou do konce roku 2022 je prosadit zákon o lobbingu a více vzdělávat veřejnost v rozdílech legitimního a nelegálního lobbingu. Nicméně je důležité, aby transparentnost prorostla i do jiných oblastí, např. do zadávání veřejných zakázek, zveřejňování smluv a rozdělování dotací.

Z hlediska problematiky veřejných rozpočtů je důležité, aby vláda posílila kontroly, které pomohou lépe identifikovat pachatele. Je potřeba dokončit proces zákona o evidenci skutečných majitelů. Zvýšením kontrolní pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu bude jednodušší dohlížet na většinu výdajů veřejných rozpočtů. Nejvyšší kontrolní úřad tak bude lépe dohlížet na korupci v municipálních celcích a získá rozšířený dohled nad evropskými a ostatními dotacemi. V oblasti zadávání veřejných zakázek by měla vláda ČR rozšířit pravomoci Ministerstva pro místní rozvoj a Úřadu pro hospodářskou soutěž.

Elementární charakteristiky zdrojových indexů za sledované období 10 let poukázali, v čem se ČR nejvíce zlepšuje a naopak v čem se propadá. Nejvyšší průměrný koeficient růstu vyšel u časové řady WEF. Daný index zkoumá především zkorumpovanost v oblasti exportu a importu a schopnost firem obcházet legální pravidla. Celkové výsledky nejsou nijak výjimečné, ale skutečnost, že má ČR tendenci dosahovat lepších výsledků je velice vítaná. Je důležité si uvědomit, že pokud bude např. v tomto konkrétním indexu dosahovat vysokých hodnot, bude zároveň atraktivní zemí pro potencionální zahraniční investory, kteří budou chtít provozovat byznys na jejím území. V tomto ohledu má ČR i silné stránky, zejména nejvíce přitahujeme firmy na své území skrz nízkou úroveň nezaměstnanosti a dobré geografické umístění ve středu Evropy. Z hlediska průmyslu má také ČR na vysoké úrovni automobilový průmysl a z hlediska obchodu má dobré vztahy se státy Evropské unie, např. s Německem. Vítanou změnou by mohla být větší diferenciaci průmyslu a navázání obchodů také se třetími zeměmi.

Nejnižší průměrný koeficient růstu vyšel v časové řadě indexu BF (SGI). Jelikož tento index hodnotí střety zájmů, přijímání úplatků, efektivní hospodaření, transparentnost,

efektivnost justice a státních orgánů. Není nijak zvlášť překvapivé, že se právě v něm Česká republika za 10 sledovaných let zhoršuje. Tento index prakticky zahrnuje většinu problémů, které jsou z řad odborníků nejvíce kritizované a je nezbytné, aby je vláda zahrnula do svých Akčních plánů a aktivně začala řešit. Pokud nastanou v těchto oblastech pozitivní změny, dostane se Česká republika nejen z hlediska rozpočtů a veřejných financí do lepších hodnot, nýbrž bude váženější v mezinárodním měřítku a zvedne se i životní úroveň jejích obyvatel.

Pomocí časové řady je viditelný také pokles, který zaznamenala ČR v hodnotách CPI v letech 2020-2021. Příčinnou problémů byla především nepříznivá situace pandemie Covid-19. Nicméně pokud se na problém pandemie podíváme z druhé strany, přinesl i některé pozitivní změny. Jednou z hlavních bylo právě pochybení vlády, které zapříčinilo, že se lidé o problematiku korupce začali více zajímat a přestali ji přehlížet. Informovanost a vzdělanost obyvatel v problematice korupce je klíčovým aspektem k jejímu potlačení.⁸³ Pokud se budou lidé korupce obávat, ať už z osobních důvodů či z hlediska její nemorálnosti vůči společnosti, budou korupci více nahlašovat, čímž pomůžou k jejímu odhalení a zároveň k celkovému zamezení jejího rozšiřování.

⁸³ TRANSPARENCY.CZ. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. *Asociace krajů České republiky: Prevence korupce* [online]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2005 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorupcn%C3%AD%20politika_2.pdf

6 Závěr

Korupce je problém současného světa a vyskytuje se od těch nejméně rozvinutých států až po ty nejvyspělejší. Týká se politiky, sociologie, ekonomiky a jiných oborů, narušuje demokratické fungování státu, podkopává důvěru občanů tím, že je okrádá a znemožňuje efektivní chod ekonomických procesů. Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit fiskální dopad korupce do veřejných rozpočtů, konkrétně do státního a municipálních. K získání výsledků jsem použil elementární charakteristiky časových řad, Index vnímání korupce a jeho dílčí zdrojové indexy. Elementární charakteristiky mi napomohly ke zjištění, jakým způsobem se v ČR vyvíjela korupční situace za dobu 10 let. Pomocí zjištěných výsledků jsem dospěl k závěrům, které mohly situaci v určitých letech nejvíce ovlivnit. Velkou roli hrála např. korupce ve vládě či skandál nemocnic. Použil jsem zmíněné indexy a časové řady pro odhad předpokládaného vývoje korupční situace v následujících letech. Index vnímání korupce neboli CPI byl použit z důvodu, že se jedná v současnosti o nejpoužívanější metodu pro mapování korupce veřejného sektoru, minimálně v ČR. A také proto, že je organizace Transparency International, která výzkum zaštituje, dle mého názoru, jednou z nejdůležitějších organizací současného boje proti korupci. Dílčí zdrojové indexy, které jsou publikovány různými nezávislými organizacemi mi též napomohly při zkoumání korupční situace ČR. Dospěl jsem díky nim k doporučení, kterých je nespočet, ale mohly by situaci posunout správným směrem a přiblížit nás k významným státům EU z hlediska žebříčku Transparency International.

O problematice korupce vychází mnoho publikací a je to v současnosti velice oblíbené téma. Přesto je o korupci důležité psát a dále ji více zkoumat, protože právě pochopení jejích příčin a důsledků je klíčovým faktorem k jejímu potlačení. Většina autorů se shoduje v tom, že pokud bude vláda nebo jakákoli jiná organizace či skupina pravidelně vzdělávat širokou odbornou i neodbornou veřejnost ohledně korupce, budou lidé mnohem opatrnější a předpokládám, že i méně ovlivnitelní a nebudou se takových případů účastnit ani je přehlížet.

Jsem přesvědčen, že se mi podařilo primární cíl určitým způsobem splnit, že práce přinesla některé zajímavé poznatky do problematiky a podařilo se zachytit fiskální dopad korupce do státních a municipálních rozpočtů. Nicméně jsem si též vědom toho, že se jedná o rozsáhlé a složité téma a že jsem k danému cíli přistupoval pouze jednou z mnoha možných variant. Též předpokládám, že využiji možnost se k danému tématu a cíli vrátit, ať už na základě vlastního výzkumu či znovu při plnění diplomové práce. Přínosem dalšího zkoumání by mohl být např. podrobnější rozbor jakékoli korupční kauzy, na které bude demonstrován její přímý dopad do daného rozpočtu s konkrétně vyčíslitelnými částkami. Nebo podrobnější rozbor

některého z dílčích indexů, který by mohl sloužit jako doporučení nejen v oblasti korupce, ale též v jiných oblastech ekonomiky.

Dílčí cíl bakalářské práce se primárně týkal nástrojů, kterými se bojuje proti korupci ve světě a v České republice. S pomocí zdrojů od jiných autorů, již zmíněných nezávislých organizací nebo i vládních programů ČR, jsem vybral ty, které mi přijdou nejefektivnější a nejdůležitější vzhledem k současné situaci a problematice rozpočtů.

7 Seznam použitých zdrojů

BENEŠOVÁ, M. *Akční plán boje proti korupci na roky 2021 a 2022*. In: Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020, 2020, ročník 1, číslo III.

BÍLÁ, E. *Metody měření korupce*. Pardubice, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Fakulta ekonomicko-správní.

BLAŽEK, V., KROUPA, J., JIRÁSEK, J. Policie ke kauze Hlubuček: Tajné byty, plánování úplatků, milionové desátky. *Seznam Zprávy: Kauzy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-policie-uplatky-za-zakazky-hlubucek-a-redl-planovali-v-konspiracnich-bytech-206204>

BUŠINA, F. Střet zájmů ve veřejné správě. *Filip Bušina* [online]. Filip Bušina, 2015 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: <https://filipbusina.cz/dokumenty/clanky/stret-zajmu-ve-verejne-sprave.pdf>

COFACE. Czechia: Risk Assessment. *GlobalEdge: global business knowledge* [online]. Michigan: Michigan State University, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://globaledge.msu.edu/countries/czechia/risk>

Časové řady. *VŠB-TUO: Dokumentační portál Centra informačních technologií*. [online]. Ostrava: VŠB-TUO, 2015 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://homel.vsb.cz/~oti73/cdpast1/KAP10/KAP10.HTM>

ČERNÝ, I., KYPETOVÁ, J., SOUČEK, K. Finance a rozpočet. *Odpovědný zastupitel: Vzdělaný zastupitel* [online]. Praha: Svaz měst a obcí ČR Realizace SEAL, 2006 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/6247f517-db36-41ff-bb22-4d1d28ad65b6.pdf>

ČFTI. Trestný čin kráčení daně. *Český Fair Trade Institut: Magazin* [online]. Ostrava: cfti.cz, 2016 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.cfti.cz/magazin-cfti-hospodarska-trestna-cinnost-a-jeji-dopady.html>

DAVID, V.; NETT, A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck 2007, s. 14-15. ISBN 978-80-7179-562-9.

ECONOMY-PEDIA. Soukromý sektor. *Economy-Pedia: Slovník* [online]. Economy-Pedia.com [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11039309-private-sector>.

ECONOMY-PEDIA. Veřejný sektor. *Economy-Pedia: Slovník* [online]. Economy-Pedia.com [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11040360-public-sector>

ECONOMY-PEDIA. Zpronevěra. *Economy-Pedia: Slovník* [online]. Economy-Pedia.com [cit. 2022-09-03]. Dostupné z: <https://cs.economy-pedia.com/11038564-embezzlement>

F3. Understanding state capture. *Freedom From Fear: Magazin* [online]. Italy: unicri, [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://f3magazine.unicri.it/?p=402>

FREEDOM HOUSE. Czech Republic: Country Profile. *Freedom House: Expanding Freedom and Democracy* [online]. Washington, DC: press@freedomhouse.org, 2023 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/czech-republic>

HAMERNÍKOVÁ, B., KUBÁTOVÁ, K. *Veřejné finance*. 1.vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 1999. ISBN 80-902752-1-4.

HANSLÍK, H. Horáček popsal korupční zákulisí: Je to systém. Kdo chce zakázky, musí se zapojit. *Seznam Zprávy: Domáci* [online]. Praha: Seznam.cz, 2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/horacek-popsal-korupcni-zakulisi-je-to-system-kdo-chce-zakazky-musi-se-zapojit-67966>

HEIDENHEIMER, A., JOHNSTON, M., LEVINE, V. *Political Corruption: A Handbook*. 2.vyd. New Brunswick: Routledge, 1993, s. 587-588. ISBN 978-0887381638.

HORÁK, J. Trafíky, korupce a daňový únik. V kauze manželů Nečasových došlo nenápadně ke zvratu. *Aktuálně.cz: Domáci* [online]. Praha: Atlas.cz, 2022 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/trafiky-korupce-a-danove-uniky-expremier-necas-se-po-roce-a/r~6b7af0104fa311ed82b7ac1f6b220ee8/>

CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-434-X.

ICV. Protikorupční opatření. *Informační centrum vlády* [online]. Praha: ICV, 2012 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/cz/protikorupcni-opatreni/nejcastejsi-dotazy/#x91223>

IMD. World Competitiveness Ranking. *WCY: Yearbook* [online]. Švýcarsko: International Institute for Management Development, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness/>

Indexes & Rankings. The Heritage Foundation [online]. Washington D.C.: The Heritage Foundation, 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/china-transparency-project/indexes-rankings>.

KABRHELOVÁ, L. Rozsudek v kauze Stoka: Masivní korupce politiků, podnikatelů i policistů. *Seznam Zprávy: Podcast 5:59* [online]. Praha: Seznam.cz, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/audio-podcast-5-59-verdikt-v-kauze-stoka-sileny-obrazek-propojeni-byznysu-politiky-a-policie-204418>

KNĚŽÍNEK, J. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2018 až 2022*. In: Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR 2020, 2018, ročník 1, číslo 855.

KROUPA, J., KOUTNÍK, O., BLAŽEK, V. Vlivný politik i muž s vážnou diagnózou. Kdo je kdo v pražské afěře. *Seznam Zprávy: Kauzy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-kauza-hlubucek-v-detailu-co-zachytily-odposlech-y-koho-a-proc-policie-vini-206268>

KURZYCZ. DPH 2022 - Daň z přidané hodnoty. *Kurzy.cz: Daně, DPH* [online]. Praha: AliaWeb, spol. s r.o., 2022 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/dph/#1>

KÜTNER, D. Kupónová privatizace: Třicet let od experimentu, který zrodil první české miliardáře, jiným nepřinesl nic. *Newstream.cz: Money* [online]. Praha: Webovky123, 2006 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.newstream.cz/money/kuponova-privatizace-ttricet-let-od-experimentu-ktery-zrodil-ceske-bohace-jinym-neprinesl-nic>

MFCR. Rozpočet a jeho institucionální kontext. *Ministerstvo financí České republiky: Vymezení rozpočtu* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2012 [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Vymezeni-rozpocetu.pdf>

MUSGRAVE, RICHARD, A. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-76-4.

NCSL. Nepotism Restriction, 2020. *National Conference of State Legislatures: Legislative News, Studies and Analysis* [online]. Washington, D.C.: National Conference of State Legislatures, 2021 [cit. 2022-09-17]. Dostupné z: <https://www.ncsl.org/research/ethics/50-state-table-nepotism-restrictions.aspx>

PAVEL, J. Transakční náklady a veřejné zakázky? *ResearchGate: Finance* [online]. Berlín: ResearchGate, 2006 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228588667_Transakcni_naklady_a_verejne_zakazky

PEKOVÁ, J. *Hospodaření obcí a rozpočet*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-34-5.

PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.

PETR, M. Za privatizací MUS byla korupce, miní bývalý šéf Fondu národního majetku. *Lidovky.cz: Události* [online]. Praha: Lidovky.cz, 2013 Dostupné také z: https://www.lidovky.cz/domov/za-rozhodovanim-o-privatizace-mus-byla-korupce-mini-ceska.A131013_123118_ln_domov_hm

POKORNÝ, J., CHALOUPSKÁ, M. Mišák, Kosák, Slepíček. O co jde v kauze Dozimetr a jak se k ní staví politici z řad vládní koalice i opozice. *Radiožurnál: Speciál Radiožurnálu* [online]. Praha: Český rozhlas, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/misak-kosak-slepicek-o-co-jde-v-kauze-dozimetr-a-jak-se-k-ni-stavi-politici-z-8771257>

Popis časových řad. IS.MUNI.CZ: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. Brno: IS.MUNI, 1999 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/M6130/kap3.pdf>

ROUDNÝ, R., ZILVAR, J. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-314-2.

SGI. Sustainable Policies, Robust Democracy, Good Governance. *Sustainable Governance Indicators: survey* [online]. Berlin: Bertelsmann Stiftung, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.sgi-network.org/2022/>

SHAH, A. *Performance accountability and combating corruption*. Washington, D.C.: The World Bank, 2007. ISBN 9780821369425.

SLANÝ, M. VŠE o... korupci a šedé ekonomice. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2017, s. 1 [cit. 2022-11-05]. ISBN 0862-9587. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-65652500-vse-o-korupci-a-sede-ekonomice>.

STEHNOVÁ, J., LENOCHOVÁ, L. DUPÁK, J. Příručka o korupci. *Ministerstvo obrany ČR: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Praha: Asociace pro transparentnost, z.s., 2019 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://korupce.army.cz/system/files/public/prirucka-o-korupci.pdf>

SUCHAN, S. Spotřební daně: co to je a kdy se platí? *Money S3: Blog* [online]. Brno: Solitea, 2021 [cit. 2022-11-01]. Dostupné z: <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/zakladni-pojmy-ve-spotrebnich-danich/>

ŠELEŠOVSKÝ, J. JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3410-6.

ŠKOLNÍK, M. (2021). Korupce v České republice – dosavadní stav bádání. Corruption in the Czech Republic – the State of the Discipline. *Acta Politologica*. Vol. 13, no. 2, pp. 22–38. https://doi.org/10.14712/1803-8220/31_2020.

THE ECONOMIST GROUP. Economist Intelligence Unit. *EY: Building a better working world* [online]. Praha: Ernst & Young Global, 2019 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://www.ey.com/en_cz/people/economist-intelligence-unit

The International Country Risk Guide. Czech Republic Country Report. *The PRS Group* [online]. Liverpool: PRS Group, 2017 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.prsgroup.com/czech-republic-country-report/>

TOMÁNEK.P. Hospodaření obcí včera, dnes a zítra. *Deník veřejné správy, DVS.cz: Obec & finance* [online]. Praha: Triada, 2008 [cit. 2023-01-08]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6302072>

TRANSPARENCY.CZ. Co je to korupce. *Transparency International: Zprávy* [online]. Praha: Transparency.cz, 2011 [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/korupce/>

TRANSPARENCY.CZ. Česko si stále neví rady s korupcí, ukazuje nejnovější Index vnímání korupce. Zastaví vláda Petra Fialy negativní trend? *Transparency International: Publikace* [online]. Praha: Transparency.cz, 2022 [cit. 2022-09-19]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/cpi2021/>

TRANSPARENCY.CZ. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. *Asociace krajů České republiky: Prevence korupce* [online]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2005 [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorupcn%C3%AD%20politika_2.pdf

TRANSPARENCY.CZ. Rizika korupce a podvodu ve veřejných zakázkách. *Transparency International: Férové veřejné zakázky v ESI fondech* [online]. Praha: Transparency.cz, 2018 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/publikace-a-analyzy/rizika-korupce-a-podvodu-ve-verejnych-zakazkach/>

TRANSPARENCY.CZ. Sedm priorit Transparency proti korupci, které by nová vláda měla mít v hledáčku. *Transparency International: Zprávy* [online]. Praha: Transparency.cz, 2021 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/sedm-priorit-transparency-proti-korupci-ktere-by-nova-vlada-mela-mit-v-hledacku/>

TRANSPARENCY.CZ. Veřejné zakázky v české republice: korupce nebo transparentnost? *Transparency International: Projekty* [online]. Praha: Transparency.cz, 2005 [cit. 2022-09-06]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/vz_studie_text.pdf

VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting s.r.o, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.

VYMĚTAL.P. Definice a podoby korupce. *European Movement: Evropské hnutí v České republice* [online]. Praha: Evropské hnutí v ČR, 2013 [cit. 2022-11-13]. Dostupné z: [http://www.europeanmovement.cz/img/sprava-obsahu/korupce/Vymetal%20-Definice%20a%20podoby%20korupce.pdf](http://www.europeanmovement.cz/img/sprava-obsahu/korupce/Vymetal%20Definice%20a%20podoby%20korupce.pdf)

WJP Rule of Law Index. Czech Republic Overall Score. *World Justice Project* [online]. Washington DC: World Justice Project, 2022 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2022/Czech%20Republic>

WORLD ECONOMIC FORUM. The Executive Opinion Survey: The Voice of the Business Community. *World Economic Forum: The Global Competitiveness Report* [online]. Ženeva, Švýcarsko: weforum, 2018 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www3.weforum.org/docs/GCR2018/04Backmatter/2.%20Appendix%20B.pdf>

Seznam obrázků, tabulek a grafů

7.1 Seznam obrázků

Obrázek 2 Rozpočtová soustava ČR.....	36
---------------------------------------	----

7.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Způsob sestavování CPI, který provádí organizace TI.....	13
Tabulka 2 Měření korupce ve světě a u nás.....	26
Tabulka 3 Hodnoty CPI a hodnoty zdrojových indexů mezi lety 2012-2021.....	45
Tabulka 4 Elementární charakteristiky CPI 2012-2021.....	47
Tabulka 5 Elementární charakteristiky časové řady BF (SGI) 2012-2021.....	49
Tabulka 6 Elementární charakteristiky časové řady BF (BTI) 2012-2021.....	51
Tabulka 7 Elementární charakteristiky časové řady EIU 2012-2021.....	52
Tabulka 8 Elementární charakteristiky časové řady FH 2012-2021.....	53
Tabulka 9 Elementární charakteristiky časové řady GI 2012-2021.....	54
Tabulka 10 Elementární charakteristiky časové řady IMD.....	55
Tabulka 11 Elementární charakteristiky časové řady PRS.....	56
Tabulka 12 Elementární charakteristiky časové řady WEF.....	57
Tabulka 13 Elementární charakteristiky časové řady WJP.....	58

7.3 Seznam grafů

Graf 1 CPI: 2012-2021.....	46
----------------------------	----